

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku häälekandja

Metropoolia

Nr 59
Aprill
2012

Sest sina saad Kristuse tunnistajaks kõigile inimestele selles, mida sa oled näinud ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu, kuulutame halastust, ei varja heategusid.
(Suurest veepühiitsuspalvest)

Foto: Gennadi Baranov

Jumalasünnitaja Kozelštšani imettegev pühakuju Tallinna Püha Siimeoni ja naisprohvet Hanna katedraalis jaanuaris 2012.

Nüüd on pühakoda täis jumalikku rahu ja rõõmu, sest seda hoiab ja kaitseb Jumalasünnitaja imeline pühakuju. Temast voolavad armuvood, mis täidavad rohkete imetegude karika. Kes teda vagalt austavad, saavad tervist ja kindel usk täidab kahtlevaid südameid.

Meie, sinu teenijad, oh Jumalaema, laulame sulle tänuga: Ole rõõmus, sa ristirahva kindel eestpaluja, Koguduse rõõm ja ilu.

Õigeusu pühapäeva jutlus. Metropoliit Stefanus. Lk 2 / Püha Sinodi teated. Preester Tihhon Tammes. Lk 3 / EAÖK Kirikuvalitsuse teated. Preester Peeter Uibo. Lk 3 / Välisuudised. Preester Sakarias Leppik. Lk 3-4 / Paastumisest. Vanake Paisios. Lk 5 / Surija kõrval. Metropoliit Nikolaos Hatzinikolaou Lk 6-7 / IN MEMORIAM: ülempreester suuroikonomos Felix Kadarik. Lk 8-9 / Paasamõtisklus. Preester Roland Tõnisson. Lk 10 / Kaplaniteenistuse konverentsid. Ülempreester Aleksander Sarapik. Lk 10-11 / Kloostrielust Reomael. Nunn Theodekti. Lk 16.

Õigeusu pühapäev

Foto: Gennadi Baranov

(Suure paastu esimene pühapäev)

44. *Filippus oli pärít Andrease ja Peetruse kodukülast Betsaidast.* 45. *Filippus leidis Naatanaeli ja ütles talle: „Me oleme leidnud tema, kellest on kirjutanud Moses Seaduses ja Prohvetid: Jeesuse, Joosepi poja Naatsaretist.”* 46. *Ja Naatanael ütles talle: „Mis võib küll Naatsaretist head tulla?” Filippus ütles talle: „Tule ja vaata!”* 47. *Jeesus nägi Naatanaeli enda juurde tulevat ja ütles tema kohta: „Ennäe, töeline iisraeli mees, kelles ei ole valet.”* 48. *Naatanael küsis temalt: „Kust sa mind tunned?” Jeesus vastas ja ütles talle: „Ma nägin sind viigipuu all, enne kui Filippus sind hüüdis.”* 49. *Naatanael ütles talle: „Rabi, sina oled Jumala Poeg, sina oled Iisraeli kuningas!”* 50. *Jeesus vastas talle: „Kas sa usud vaid seepärast, et ma ütlesin sulle, et nägin sind viigipuu all? Sa saad näha suuremaid asju kui need.”* 51. *Ja Jeesus ütles talle: „Töesti, töesti, ma ütlen teile, te näete taevast avatuna ja Jumala ingleid astuvat üles ja alla Inimese Poja juurde.” (Johannese 1:44-51)*

Armsad vennad ja öed Kristuses!

Õigeusu pühapäeva hakati tähistama 842. aastal, et meenutada võitu ikonide hävitamise ehk ikonoklasmi üle ja teada anda pühakujude austamise seaduslikkust. Seega algsest kasutati sõna „õigeusk” seoses selle pühapäevaga ja võrdlemisi kitsas tähinduses.

Ouline on siinkohal meenutada, et ikooni ei kummardata samal viisil nagu Püha Kolmainu isikuid, neid austatakse. Ikoneni õpetuslik väärthus seisneb selles, et ta annab meile vaimulikuks mõtiskeluks eeskujusid, kellest meie teod võivad innustust saada. Pühakuju väärthus pole aga üksnes kasvatuslik; kui ikoon on sisse õnnistatud, saab sellest inimese ja Jumala kohtumispaiak,

Jumala ühtse ja jagamatu valguse voog, eriline Jumala kohalolu viis.

Vaata, Kogudus ehib ennast lihasse saanud Kristuse kuju kui kauni ehetega... Keda meie austame, selle kuju hoida ärgem pangem häbiks; häbissee saagu need, kes nõnda ei usu, sest meile on auks, kui me vagalt austame inimeseks saanud Jumala kuju, aga seda Jumalaks ei arva” – nõnda loeme trioodiraamatust.

Hiljem mõisteti „õigeusu” all dogmade kogumit, mida järgitakse Konstantinoopoliga osaduses elevates kirikutes. Varem loeti sellel pühapäeval kõikides kirikutes „Synodikon” – ametlikku dokumenti, milles mõisteti nimeliselt hukka kõik eksiopetajad. Tundub, et suure paastu alguses pidasid Bütsantsi kristlased oma kohuseks ja vajaduseks kuulutada oma usku.

Lisaksin, et seniajani väljendub selles pühas pigem piüüd võtta halastav seisukoht nende suhtes, kes on eksiteel ja eraldada nende arusaamades see, mis töene, sellest, mis väär. On töesti hea ja kasulik, et õigeusu kirik väsimatult ja ühemõtteliselt väljendab oma seisukohti usu küsimustes; tasub meenutada, et kõik algatused ja dialoogid teiste niilistlike kui ka mittekristlike usutunnustega ei tähenda loobumist ega järeleandmisi põhilistes usutödededes; ning lõpuks ei tohi unustada, et õigeusu pöld tuleb puhastada umbrohust, et mitte labastada omadussõna „õigeusuline”, kasutades seda ajade kohta, mis võivad paista või ollagi vaid pinnapeale lisandus või lausa ebausk.

Suure paastu esimene pühapäev on seega pühakujude ja eriti Kristuse ikooni pühapäev. See ikoon on meie ees iga kord, kui Kristus meid kokku toob, et meid pöörata ja muuta, et meid unustusest välja kiskuda. See tuletab meile meelde, et Jeesus, meie Jumal, on töeline inimene, kellel on samasugune pale kui meilgi ja kes on igaveseks rüütitud meie inimlikkusega.

Oma eluviisiga näime arvavat, et Jumal on mujal, et Teda pole kohal. Ta on kaugel ja meist eraldatud. Just selles seisneb meie esmane patuviletsus: me unustame Jumala. Kõigi meie pattude juur on see, et me unustame Jumala! See tähendab, et iga kord, kui meie silmad avanevad ja vaimulikus kaemuses imetlevad Issanda pühakuju, kas kirikus või kodus, me nagu ärkaksi-

me. Meie süda ärkab ja me saame aru, et me ei ole enam kunagi üksi, lahusolus ja eraldatuses.

Kristuse palet vaadates ma tean, et Kei ole enam vangistatud surmavasse üksindusse. Kui ma oma südame tões lasen Tema pilgul ennast täita, ennast puudutada, siis tekib ühendus, armastav side, mis on enam kui sõnad, milles leidub veel minu enese müra ja ma tean, et ma saan elada ja ka Teda kogeda! Kord ühes küljas tabas preester talumehe tungivalt Issanda ikooni silmitsemas. „Mida sa siin teed?”, küsis ta. „Ma vaatan Teda ja Tema vaatab mind,” vastas talumees: „Ma vaatan Teda ja Tema vaatab mind”, näost näkku, palgest palgesse! Mida enamat on vaja, et öelda, mis on südame pöördumine?

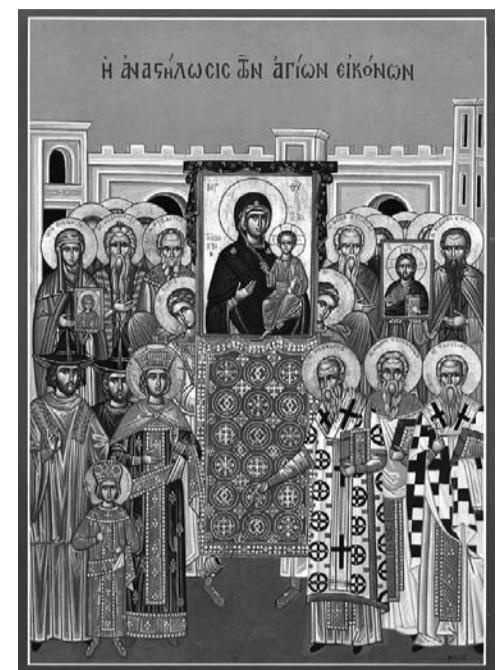
Nüüd, mil oleme alustanud seda esimest suure paastu nädalat, kutsub Kirik meid paasa-eelsele kohtumisele Kristusega, isiklikult kohtumisele Temaga.

Esimese Moosese raamatu 28. peatükist loeme, et Jaakob nägi und, milles „maa peal seisis redel, mille otsulatus taevasse, ja ennäe, Jumala inglid astusid sedamööda üles ja alla”. Aga Jumal annab meile uue lepingu, millega Temast, kes on Neitsist sündinud lihaks saanud Jumala Sõna, saab vahendaja, et taastada osadus Jumala ja inimeste vahel, et need, kes on kutsutud, saaksid kätte igavesi pärandi töötuse (kiri heebrealastele 9:15). „Sest üks on Jumal,” ütleb apostel Paulus oma esimeses kirjas Timoteusele. „Üks on ka vahemees Jumala ja inimeste vahel: inimene Kristus Jeesus, kes on iseensesse loovutanud lunastushinnaks kõikide eest.” Usku on meile ilmutatud kui palverändu, mille algus ja lõpp on Kristus ise.

Kordan täie veendumusega, et Kei ole enam vana lepingu ajas, kus Jaakobi unenäos kutsusid inglid inimesi osadusele. Uue lepingu, meie lepingu ajastul otsib Jumal ise meid üles, tuleb isiklikult meiega kohtuma, tuleb alla meie juurde, asub meisse ja meie südametesse.

See veendumus sobib hästi sellega, Smildest Johannese meile täna hommikul oma evangeeliumis räägib:

Esiteks kui Filippus ütleb: „Me oleme Ta leidnud”, on Naatanael algul skeptiline. Me oleme Ta leidnud tähendab me oleme unustusest välja tulnud. „Tule ja vaata.” Vaata: pilk on nii tähtis!

Mitte hajevil, pealiskaudne pilk, vaid pilk, mis peatub, süveneb, ootab, mis otsib, mis tuleb meie enese sügavusest!

Seejärel kui Jeesus ütleb Naatanaelile, kes tunneb Temas ära Jumala Poja: „Töesti, töesti, ma ütlen teile, te näete taevast avatuna ja Jumala ingleid astuvat üles ja alla Inimese Poja juurde.” Kristus ilmutab ennast meis pidevalt: siis kui me Teda otsime ja kui me Talle järgneme, kui usaldame Talle oma küsimused, ebakindluse, oma kahtlused ja oma puuduliku armastuse. Tema on meie redel, mida mööda saame ronida taevasse, sest Tema ja üksnes Tema on meie päästmiseks taevast alla tulnud.

Selline on meie usk. See on prohvetite ja apostlite usk, mis ühendab isikliku teadmise ja vaimuliku kogemuse kui avastuse ja ilmutuse. Usk, mis on töeline kohtumine Kristuse isikuga, osaduse pühitsemine Jumalaga. Kogu meie Kiriku jaoks on see õigeusu pühapäev otsekui üleskutse astuda samm edasi ja mitte kägalöömine või enesestpiisavuse tunne; seda koetakse kui uut taasloovat kogemust; seda mõistetakse kui järjepidevust ja mäkketöusu, mille lõppeesmärgiks on Jumala ja inimeste lõpmatu osadus.

Armsad vennad ja öed Kristuses!

Palugem Jumalalt, et võiksime selge pilguga täis imetlust ja usaldust vaimulikus kaemuses austada Issanda Jeesuse pühakuju, kes on alati siin, et Tema Elu Sõna võiks tungida stigavale meie sisemusse, meie kõvasse südamesse!

Aamen

† STEFANUS,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Preester Tihhon Tammes
EAÖK Püha Sinodi sekretär

PÜHA SINODI TEATED

EAÖK Püha Sinod kogunes istungile 15. veebruaril 2012. a. Istungil andsid Püha Sinodi pühitsetud liikmed ülevaate oma tegevusest ja olulisematest sündmustest ning 2011. aasta Täiskogul vastu võetud kalendriereformi rakendamisega seotud küsimustest neile alluvates piiskopkondades. Arutlusel olid EAÖK interreligioosset/uskondadevahelised suhted, Püha Sinodi vaimulike- ja liturgikakomisjonide töö, vaimulike rakendamine eri piiskopkon-

dades, koguduste juhatuse liikmete registreerimise ja väikese palveraamatu väljandmissega seotud teemad.

Püha Sinod otsustas rahuldada kp Helsingi metropoliit Ambrosiuse ettepanekul preester Andrei Sötšovi palve tema ajutiseks teenima asumiseks Autonoomse Soome Õigeusu Kiriku Helsingi metropoolia Helsingi kogudusse tähtajaga kaks aastat.

Tutvunud kirjutistega, mille sisu ei ole olnud teoloogiliselt piisavalt täpne, paneb EAÖK Püha Sinod kõigile EAÖK

liikmetele ja iseäranis vaimulikele südamele, et nad välükids omaalgatuslike ja segadust külvavate kirjade ning muude pöördumiste levitamist EAÖK vaimulikkonna ja liikmete seas. Probleemide ilmnemisel on kohane pöörduda nende lahendamiseks kohaliku piiskopi poole ja kui see ei anna probleemile lahendust, siis Püha Sinodi poole. Püha Sinodi liikmed kutsuvad Kiriku liikmeid hoidma oma Kiriku kui Kristuse Ihu ühtsus ja rahu selle liikmete seas ning südametes. Ühtsus ja rahu on suurimad aarded Kristuse Kirikus ning neid tuleb hoida ja väärtustada igas coguduses!

KIRIKUVALITSUSE TEGEVUSEST

Preester Peeter Uibo
EAÖK Kirikuvalitsuse liige

Kirikuvalitsuse pingutused on jätkuvalt suunatud EAÖK majandusliku kestlikkuse kindlustamisele ja eelarvetasakaalu säilitamisele. Kirikuvalitsuse liikmed preester Miikael Raissar, hr Martin Toon ja hr Viljo Vertik on otsimas Kirikule uusi regulaarse tulu allikaid Kreekas ja Kreetal. Arvestades praegust olukorda Kreekas peab Kirikuvalitsus perspektiivikamaks ja vähem riskanteks majandustegevuse suunaks erineva sihtotstarbega kinnisvaraarendusi Kreetal, kuid jätkuvalt otsitakse seal ka võimalusi taastuvenergia tootmiseks, röhhuasetusega päikeseenergial.

Kiriku 2012. aasta eelarve on Kirikuvalitsuses läbi vaadatud ja heaks kiitetud. Pingelise eelarve tulupoolele katet ot-sides on Kirikuvalitsus algatanud riigi poolt piirangutega koormatud kinnistute nimkirja koostamist, eesmärgiga vahetada riigiga vastava mehhanismi

abil piirangutega kinnistud piiranguteta kinnistute vastu. Samuti on alustatud ülevaate koostamist võimalike maavarade leiukohtadest EAÖKle kuuluvatel kinnistutel. Kantsler Martin Toon esitas Kirikuvalitsusele seisukohavõtmiseks ülevaate Kiriku avariohvitlikest hoone- te, probleemsete või lepinguta üürnike ja kehtivate üürilepingute kohta, sealhulgas nende kohta, mis on sõlmitud EAÖK vaimulikega. Kuna Kirikul vahendeid hoonete remondiks jätkuvalt pole, kuid investeerimisvajadus neisse üha kasvab, siis otsustati alustada kohati juba eluohtlikus seisundis hoonete hindamise ja müügiga ning selleks vajalike katastrotoimingutega. Võõrandamisele kuuluksid eelkõige sellised avariohvitlike hooned, mis ei ole vajalikud Kiriku edasiseks tegevuseks ning paiknevad kohtades, kus pole ka kogudust. Näiteks Priipalu, Märjamaa, Laiusevälja, Tänasilma ja Lihula. Samas on mitmeid hoo-neid, mis ei ole tänapäeval enam ka kogudustele vajalikud või mille haldamine on ülejöökäiv. Selliseid hooneid leidub näiteks Kaareperes, Arussaares, Urissaares, Velisel, Kergus ja Lalsil. Käesoleva aasta eelarvemuudatused puudutavad muu-

hulgas ka vaimulike palkade ja kompen-satsioonide mõningast ümberjagamist.

Kirikuvalitsuse detsembrikuisel koosolekul selgitati põhjaliku kaalumise tulemusel välja riiklikust pühakodade programmist 2012. aastal rahastatavate objektide loetelu. Restaureerimistööde valdkonnas anti käesolevaks aastaks eelistus Pärnu-Saare piiskopkonnale ja Kuressaare kirikule, kus vaskplekkkatuse paigaldustööd on mitu aastat käsil olnud, nüüd otsustati need lõpetada ning väiksemas mahus jätkatakse pooleliolevate katusetöödega Priipalus ja rahastamise korral ka Velisel. Uued piksekaitsed saavad Karksi-Nuia ja Kuriste kirikud ning hoone digitaalse mõõdistamise tööd koos muinsuskaitse eritingimuste koostamise ja katuse restaureerimise põhiprojektiga tellitakse Saatse kiriku jaoks. Lisaks toetatakse Väraska vallavalitsuse ettepanekul ka ühe tsässona restaureerimist.

Viimasel Kirikuvalitsuse koosolekul arutati uue teemana Kiriku struktuuri muutmist. Vajaduse struktuurimuudatuste järelle on tinginud koostatav uus

„Kirikute ja koguduste seadus”, mõneti-ne vastuolu Kiriku kanoonilise õiguse ja riiklike õigusaktide vahel ning valdava enamuse koguduste kasin haldussuutlikkus. Kiriku kui juriidilise isiku toimimise muudatusettepanek on tehtud ka ekspertide kokku pandud EAÖK majandustegevuse arendamise kavas, mis osundab ka probleemidele ja riskidele, mida tekib koguduste kui juriidiliste isikute paljusas ühe organisatsiooni sees. Samas kavas nähakse Kiriku majandustegevust toetava meetmena veel ette Kiriku muutmist senisest avatulaks. Kiriku ühe nörkusena märgitakse kavas reservide puudumist. Need on teemad, mille käsitlemist Kirikuvalitsus on otsustanud eelolevatel koosolekul jätkata ning tulem soovitakse tuua EAÖK Täiskogu ette.

Olulisematest üksikküsimustest arutelu tulemusel sündinud otsustest väärivad märkimist Stockholmi Eesti koguduse teenimise jätkamise otsus, koguduste nimekirjade täpsustamise vajaduse, koguduste juhatuste muutmise korra, Tallinnas Suur-Kloostri tänaval asuva kirikumaja rekonstrueerimisvajaduse ja uue jumalateenistusraamatu väljaandmise rahastamise otsused.

Välisuudised

Foto: Andrus Ots

Preester Sakarias Leppik

OIKUMEENILINE PATRIARH PÜHITSEB TÄNAVU MÜRRI

KONSTANTINOOPOL, 21. märts,
Amen – Tema Pühadus, oikumeenili-

ne patriarch Bartholomeos I pühitseb tänavusel suurel nädalal taas mürri kõigi autonoomsete õigeusukirikute tarividuseks.

Patriarh Bartholomeos saatis sel puhul läkituse, milles kutsus kõigi õigeusukirikute esindajaid mürri pühitsusteenistustest osa võtma. Ta kirjutas: „Mürri pühitsemine on taas õnnistuseks nii oikumeenilisele patriarhile kui osalejatele, kes selle oma kirikutesse kaasa võtavad.”

Tänavune mürri pühitsemine on Tema Pühadusele ametiaja kolmas. Viimane kord pühitses Bartholomeos I mürri 2002. aastal. Kümneaastane tsükkel ongi saanud mürri pühitsemisel traditsiooniks. Mürri pühitsemisest Kons-

tantinoopoli püha Georgiose patriarchlikus kirikus võtab osa ka meie kiriku ülemkarjane, ülipühitsetud metropoliit Stefanus.

TÜRGI VÄLISMINISTER TEGI AJALOOLISE VISIIDI OIKUMEENILISSE PATRIARHAATI

Ahmet Davutoğlu ja oikumeeniline patriarh.

KONSTANTINOOPOL, 8. märts,
Archon News – Türgi välisminister Ahmet Davutoğlu kohtus 3. märtsil Fanaris Tema Pühaduse, patriarch Bartholomeosega, mis teadaolevalt on esimene kord, kui Türgi välisteenistuse juht on üldse püha Andrease aujärge külstanud.

Davutoğlu ütles oma sõnavõtus: „Kogu maailm, aga eriti siinne piirkond vajab üle kõige harmooniat, kooselamise tahet ning üksteise usaldamist usu- ja rahvuskogukondade vahel.” Ta lisas, et selles vallas on olukord praegu Lähis-Idas väga murettekitav.

Oikumeenilise Patriarhaadi Püha Sinod.

Rahvusvaheline press on töstatanud küsimusi, mis võiks olla need rahvusvahelist huvi pakkuvad teemad, mida Ankara tahab oikumeenilise patriarhi ning ka teiste usulidritega arutada. Vaatlejate hinnangul on selleks – ka mittemoslemite kogukondi hõlmavaks Lähis-Ida probleemiks – praegu üksnes Süüria konflikt.

Mõni päev pärast Türki välisministri visiiti oikumeenilisse patriarhaati avandas Türki suurim ingliskeelne väljaanne Today's Zaman artikli „Patriarch on oikumeeniline”, mille kirjutas kolumnist Gökhan Bacik. Artikkel on inglise keeles kätte saadav: <http://www.todayszaman.com/columnist-273946-the-patriarch-is-ecumenical.html>

Ahmet Davutoğlu ja oikumeeniline patriarch.

OIKUMEENILISE PATRIARHAADI PÜHA SINODI UUS KOOSSEIS

KONSTANTINOOPOL, 1. märts, Romfea – Konstantinoopolis kogunes Suure Emakiriku Püha Sinodi koosseis järgmiseks pooleks aastaks.

Püha Sinodi koosseis, mida juhib Tema Pühaduse patriarch Bartholomeos I, on 1. märtsist kuni 1. augustini 2012. aastal järgmine:

Nikaia metropoliit Konstantinos Itaalia ja Malta metropoliit Gennadios Simi metropoliit Krisostomos Mileetose metropoliit Apostolos Printsiisaarte metropoliit Iakovos Philadelphia metropoliit Meliton Sevaste metropoliit Dimitrios Pittsburghi metropoliit Savva Kisamoni ja Selinoni metropoliit Amfilohios Hong-Kongi metropoliit Nektarios Kallioupolise ja Maditose metropoliit Stefanos Proussa metropoliit Elpidoforos

KREEKA PEAPIISKOP IERONIMOS KÜLASTAS OIKUMEENILIST PATRIARHI TEMA AMETIAJA AASTAPÄEVAL

KONSTANTINOOPOL, 21. märts, Amen – Kreeka peapiiskop Ieronimos tegi visiidi oikumeenilisse patriarhaati, tähistamaks sellega Tema Pühaduse patriarch Bartholomeose kahekümne aasta pikust ametiaega Püha Andrease aujärvel.

Ateenas peapiiskop õnnitles patriarhi kahekümne aasta möödumisel tema intronisatsionist ja ütles oma tervitus, et Kreeka kiriku karjased olid väga rõomsad, saades olla patriarhi juures. Ta kinnitas, et palvetab patriarhi ameti eest ja et Jumal annaks talle rohket kannatust paljude probleemide lahendamisel.

Peapiiskop Ieronimos külastas koos kaaskonnaga ka püha Georgiose kloostrit. Teda saatisid visiidil Elassonase metropoliit Vasilios ja Diavliase piiskop Gabriel.

Oikumeeniline patriarch ja Kreeka peapiiskop Ieronomos.

ATHOSE PÜHAL MÄEL VÖIDAKSE HAKATA KASUTAMA PÄIKESEENERGIAT

KARIES, 21. märts, Romfea – Kloostrivabariigi administratsioon on kutsunud Athose pühale mäele loodukaitseekspeserid, kellel palutakse toimetada keskkonnamõjude hindamine, et tulevikus hakata kasutama päikesepatareide parke.

Athose püha mäe mungad said idee hakata kasutama päikesepaneele elektri tootmiseks mullu. Kuna territoorium, kus kloostrid asuvad, kuulub Natura 2000 programmi kaitstavate alade koosseisu, tuleb päikeseparkide loomiseks teha kohustuslik keskkonnamõju de hinnang.

Rohelise tee sellele ettevõtmisele andis Kreeka endine keskkonnaminister Tina Birbili, kelle sõnul tuleb lisaks keskkonnamuutete täitmissele järgida ka kõiki võetavaid kohustusi, mis puudutavad elektri tootmist ja võimalikku müüki. Athose mungad soovivad päikeseparkide ehitamist rahastada, hallates Euroopa Liidu fondidest saadavaid toetusi, ent ei ole veel selge, kas administratsioonil endal on selleks õiguslik alus.

Athose pärandi uuimise komitee, kes tegeleb keskkonnamõjude tellimisega,

on kutsunud üles külastama ligi 300 paika ümber Athose püha mäe, et teha kindlaks, kas paigaldatavad päikesepaneelid samas ei riku Athose imekaunist ja puutumatut loodusmaastikku.

KREETA KIRIK ELAVDAB RELIGIOOSSE TURISMI SISSEVOOLU VENEMAALT

IRAKLION, 15. märts, Romfea – Kreeta Kirik plaanib elavdada saare majandust, püüdes selleks esmalt suurendada kirikuturistide voolu Venemaalt.

Kreeta Kirik osales oma delegatsiooniga sel eesmärgil Moskvas peetud ühel suuremal religioosse turismi messil „ITM-Inturmarket 2012”, võttes sellest osa oma väljapaneku ja saare usulisi vahamisvärsusi tutvustava paviljoniga.

Kreeta delegatsiooni juhtis Kiriku usulist turismi reguleeriva sinodaalne komisjoni sekretär, arhimandriit Titos Tampakakis, kelle sõnul on analüüsides tulemusena Kreeta saarel tänavu oodata vene kirikuturismi kasvu 37% mullusega võrreldes.

„Jätkame pingutusi religioosse turismi arendamiseks Kreetal – Tema Pühaduse, oikumeenilise patriarhi Bartholomeose õnnistusel,” ütles Tampakakis.

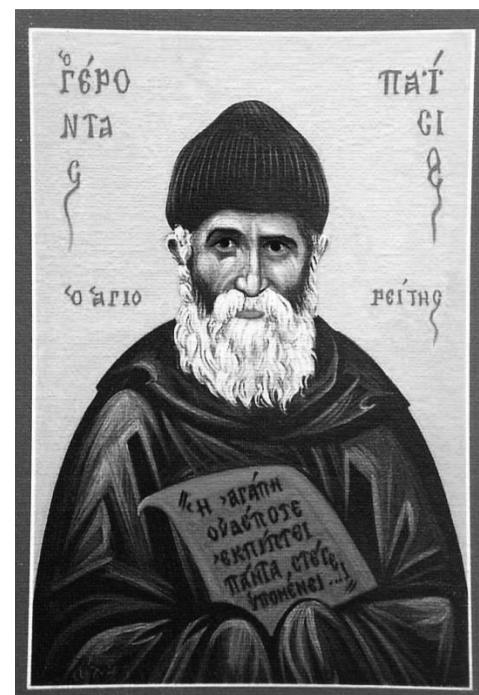
Kreeta Kirikul on usulise turismi küsimustega tegelev sinodaalne komisjon olemas juba mitu aastat. Komisjoni juhib ülipühitsetud Petra ja Heronissose metropoliit Nektarios. Komisjoni eesmärk on usulise turismi alane koostöö kõiki osalisi rahuldava tulemuse saavutamiseks ning õigeusu palverändude traditsiooni tugevdamine.

SÜDAMEST TULEV JA PÜÜDLIK PAASTUMINE

Paastumisega näitab inimene oma head tahet. Ta tegeleb siiralt püüeldes askeesiga ja Jumal aitab teda. Aga kui inimene sunnib end tagant ja ütleb: „Mis teha? Täna on reede, ma pean paastuma”, siis ta piinleb. Ja samas, kui ta saab aru paastu mõttest ja paastub armastusest Kristuse vastu, tunneb ta sisimas rõõmu. „Mõelda vaid, sel päeval löödi Kristus risti, Talle ei antud isegi mitte vett juua¹, Talle pakuti äädikat. Ka mina ei joo kogu päeva vett.” Kui ta teeb seda, siis ta tunneb sisimas kõrgemat rõõmu kui see, kes joob kõige paremaid karastusjooke!

Ja näed, paljud ilmalikud inimesed ei suuda ühte suurt reedet paastu pidada, aga see-eest suudavad istuda ministereeriumi ees ja teha kangekaelsusest nälja-streiki, et midagi saavutada. Seal annab saatan neile julgust ja jõudu. See, mida nad teevad, on enesetapp. Teised inimesed jälle laulavad paasapüha saabudes: „Kristus on surnust ülestõusnud” rõõmuga ja kogu jõust, sest nad saavad peagi hästi süüa. Nad sarnanevad juutidega, kes tahtsid Kristusest kuninga teha, sest Ta oli neid kõrbes toitnud.²

Kas te mäletate, mida ütles prohvet? „Neetud olgu, kes Issanda tööd teeb hooletult.”³ Üks asi on see, kui inimesel on hea tahe paastuda, aga ta ei saa seda teha, sest kui ta ei söö, siis ta jalad värisevad ja ta kukub pikali – tähendab, et pole vastupidavust ja head tervist – ja teine asi, kui tal on jõudu, aga ta ei paastu. Kus on siis tema hea tahe? Ja selle inimese kurbus, kes tahab vaimulikult võidelda, aga ei suuda, teeb tasa suure hulga askeesi, ning tema palk on suur, et tolle inimese omast, kellel on jõudu ja kes näeb vaimulikult vaeva, sest too tunneb paastumisest heameelt. Täna tuli siia üks õnnetu umbes viiekümne viie aastane naine ja nuttis, sest ta ei saa paastuda. Ta mees läks temast lahku. Tal oli üks laps, kes hukkus õnnetusse, ja ta jäi üks. Ta ema suri, et pole ei kodu ega süüa ning inimesed võtavad teda kordamööda enda poole koju ja ta töötab nende juures. „Isa, mu südametunnistusel on suur koorem,” ütles mulle too vaeseke, „sest ma ei tee midagi vaimulikku; ja kõige halvem on see, et ma ei saa paastuda. Ma söön seda, mida mulle antakse. Vahel pakutakse mulle kolmapäeval ja reedel paastutoitu, aga tihti antakse mulle tavalist toitu ja ma

Vanake Paisiose pühakuju.

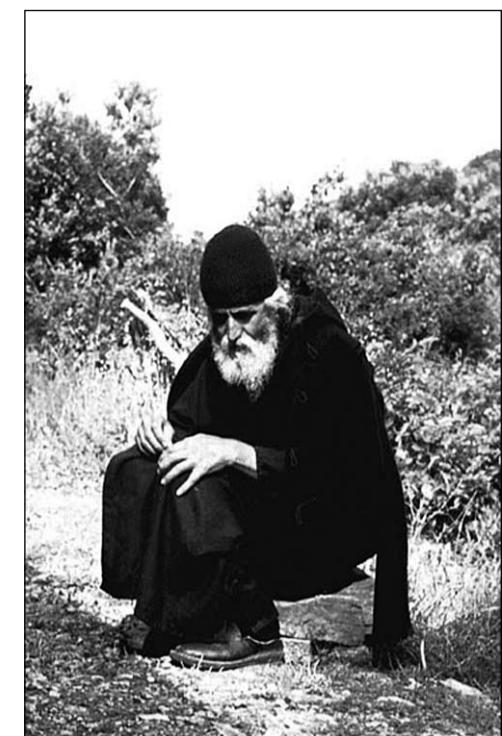
olen sunnitud seda sööma, sest ma väsin väga ära ja ei suuda püstist seista.” „Söö,” ütlesin talle, „kui sul pole jõudu.” Inimesel tuleb end jälgida. Kui ta näeb, et ta ei pea vastu, siis söögu natuke rohkem. „Mõoda iseennast,”⁴ ütleb vaga Niil.

– „Vanake, kuidas oli võimalik, et vanasti mõned külanaised ei söönud alates puhtast esmaspäevast kuni püha Teodori laupäevani mitte midagi? Kuidas nad vastu pidasid, võttes arvesse, et Neil oli palju tööd, Neil tuli hoolitseda kodu, laste, loomade ja pöldude eest?”

„Nad laususid endale: „Tegelikult peame sööma alles suurel laupäeval.” Nad mõtlesid, et järgmine (püha Teodori) laupäev oli järelkult lähedal. Või siis ütlesid: „Kristus paastus 40 päeva⁵, mis on selle kõrval minu ühenädalane paastumine?” Lisaks oli Neil lihtsust, seetõttu pidasid nad vastu. Kui inimesel on lihtsust ja alandlikkust, siis ta võtab vastu Jumala armu, paastub alandlikult ja talle antakse jumalikku toitu. Siis tal on jumalikku jõudu ja palju vastupidavust pikalt paastuda. Austraalias jõudis üks umbes 27-aastane noormees nii kaugele, et ei söönud 28 päeva jooksul mitte midagi. Ta pihiisa saatise ta minu juurde sellest rääkima. Noormees oli väga jumalakartlik ja täis innukust vaimulikult võidelda. Ta käis pihil ja kirikus, luges kirikuisade teoseid ja peamiselt Uut Testamenti. Lugenud ühel päeval Uuest Testamendist, et Kristus paastus 40 päeva, oli ta väga liigutatud ja mõtles: „Kui Issand, kes oli Jumal ja inimesena ilma patuta, paastus 40 päeva⁶, siis mida pean tegema mina, kes ma olen väga patune inimene?” Seetõttu palus ta oma pihiisalt õnnistust samuti paastuda, aga

tal ei tulnud pähе öelda talle ka seda, et tal oli kavas 40 päeva mitte midagi süüa. Ta alustas niisiis paastu puhtal esmaspäeval ja läks mööda ka ristikum-mardamise pühipäev, ilma et ta oleks isegi vett joonud, kuigi töötas tehases ja tegi pealegi rasket tööd – tööstis kas-te. Kui jõudis kätte 28. päev, tundis ta töötades, et ta pea käis natuke ringi, ja ta istus seetõttu veidikeseks maha. Pärast jõi ta teed ja sõi natuke kuivikuid, sest ta mõtles, et kui ta kokku kukub ja ta haiglasse viakse, siis saadakse aru, et see juhtus temaga paastu tõttu ja öeldakse: „Näe, kristlased surevad paastu kätte.” „Vanake,” tunnistas ta mulle, „ma jältestasin toitu pärast nii palju päevi paastumist, aga sundisin end midagi sööma, et suudaksin töötada”. Aga teda kiusas mõte, et ta ei paastunud 40 päeva täis, ja ta ütles seda oma pihiisale. Too vastas talle vaimuliku tarkusega: „Piisab ka nendest päevadest, mis sa paastusid. Ära mõtle sellele.” Siis saatis ta noormehe minu juurde, et talle ei jäääks pähе ühtegi segavat mõtet ja et ta ei piinleks. Et olla kindel, et ta ajendid olid puhtad, küsisin talt: „Kas sa vandusid, et paastud 40 päeva?” „Ei,” vastas ta, „Kas sul ei tulnud pähе tol hetkel, mil sa küsisid pihiisalt õnnistuse paastuda, rääkida talle ära oma mõte, tähendab seda, et sul oli kavas 40 päeva mitte midagi süüa, või varjasid sa oma n-ö head mõtet, et paastuda oma tahre järgi 40 päeva?” „Ei, isa,” vastas ta. Siis ütlesin talle: „Seda ma loomulikult teadsin, küsisin nii lihtsalt selleks, et sa mõistaksid ise, et saad tae-vase palga paastutud päevade eest, mida oli piisavalt, ja et sa ei muretseks selle pärast, et sa ei suutnud paastuda 40 päeva. Aga järgmisel korral räägi oma pihiisale ära ka need head mõtted, mis sul on, ja kogu selle hea, mida sa oma südames peidad, ning su pihiisa otsustab, kas sul tuleb teha teatud askeetlikke harjutusi jne.” Kuna tal oli palju alandlikkust tänu oma alandlikele mõtetele, mida ta arendas, ja ta pidas seda paastu väga siiralt Kristuse poole püüeldes, oli loomulik, et Kristus andis talle oma jumaliku armu abil jõudu. Kui keegi teine hakkab sellist paastu pidama ja ütleb egoistlikult: „Miks mina ei peaks seda tegema, kui tema seda tegi?”, siis suudab ta paastuda vaid üks-kaks päeva ja see-järel kukub kokku. Lisaks tumeneb ta mõistus, sest Jumala arm jätab ta maha, ja tal on isegi kahju sellest vaevast, mida ta nägi. Ta võib jõuda nii kaugele, et ütleb: „Ja mis sellest kasu oli?”

Paastu abil muutub inimene talleks. Kui aga temast saab kiskja, siis see tä-

Vanake Paisios.

hendab, et askees, millega ta tegeleb, kas pole talle jöukohane või siis tegeleb ta sellega egoismist ning seetõttu ei saa jumalikku abi. Paast muudab vahel ka kiskjad metsloomad taltsaks ja alandlikuks. Sa näed, et kui neil on nälj, lähenevad nad inimesele. Nad tunnetavad instinktiivselt, et nälja tõttu nad surevad, samas kui söögi leidmise pärast inimesele lähenedes ei pruugi nendega midagi juhtuda. Mina nägin hunti, kes oli nagu talleke, sest ta oli näljas. Ta tuli kord lumerohkkel talvel meie õuele. Olime vennaga läinud välja loomi söötma ja mina hoidsin käes ölipaljapi. Vend võttis ahjuroobi ja lõi teda ning ta ei hakanud üldse vastu.

Kui inimene ei jõua nii kaugele, et teeb kõike armastusest Jumala ja kaasinime-se vastu, siis ta lihtsalt raiskab oma jõudu. Kui ta paastub ja mõtleb uhkusega, et teeb midagi tähtsat, siis pole ta paastust kasu. See on siis nagu auklik mahuti, mis ei pea midagi kinni. Kui sa paned auklikusse mahutisse vett, siis see lekir tasapisi kõik välja.

Tõlgitud raamatust Athose mäe vanake Paisios, „Logoi” („Öpetused”), „Oikogeneiaki zoi”, („Pe-reelu”), 4. köide, Ieron Isychastirion „Evangelis-tis Ioannis o Theologos” (Evangelist Johannes Jumalasõnaõpetaja klooster), Souroti, Thessa-loniki, 2002, lk 182–186.

1 Vt Mt 27:34, Mk 15:36, Lk 23:36 ja Jh 19:29.

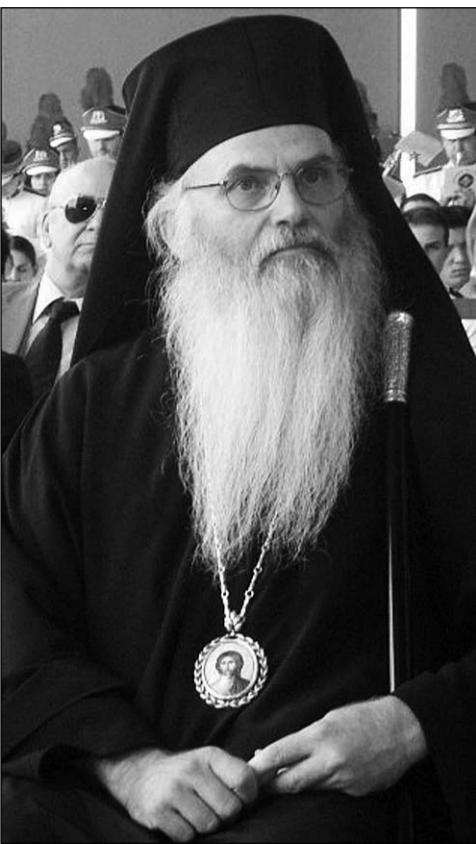
2 Vt Jh 6:5–15.

3 Jr 48:10.

4 Vt vaga Niil, „Kavaluse kahek-sa vaimu kohta”, PG 79.1160C.

5 Vt Mt 4:2, Lk 4:2.

6 Op cit.

SURIJA KÕRVAL

Nikolaos Hatzinikolaou
Mesogaia ja Lavreotiki metropoliit

„Surm ei valitse enam”

Vähk on väga raske haigus, mis sõna otsetes mõttes lõhub keha ja räbaldab nii haige kui ta lähedaste ja sõprade hing ning kibutab tõeliselt arste, õdesid ja kogu ühiskonda. Kes töötavad onko loogiakeskustes, need näevad iga päev lähedalt, kuidas elu võitleb surmaga rind rinna vastu, igal hetkel, igas palatis ja väga mitmel kujul. Nad näevad inimloomust kõige viimases valus, suurimas aagoonias ja täielikus nörkuses, inimest kõige äärmaslikumates seisundites, kõige piiripealsematel hetkedel.

Surma õudus

Surm kui seisund on hirmus. Selle tulenus on arusaadav, aga selle olemus, põhjas, viisid ja tagajärgede suurus on mõistetamatud. Kui keegi sureb meie elu ajal, siis ütleme, et „me kaotasime ta”. Kui keegi meie lähedastest lahku selles maailmast igaveseks, siis räägime igapäevakeeles „kaotusest”. Surma elatakse läbi kui pöördumatut „lõppu”, lõplikku lahkumineku. Surma värv on must, selle ilmes on valu, pisarad, kurbus ja küsimus. Surma tee kas ei vii mitte kuskile või viib parimal juhul tundmatusse. Ainult usundid räägivad jätkust. Ainult kristluses räägitakse ülestõusmissest. Ainult Kirik räägib surmajärgsest aust, õndsusest ja rahust; ta pühitseb ja kuulutab seda. Küsimuseks on, kas ja kuidas igaüks meist seda läbi elab.

Kogu selles olukorras on midagi väga traagilist. Kui surm ei juhi tõelisesse ellu, siis mida suurem on armastus, seda suurem on lahkumisvalu. On üks asi, kui üksteisest lahkuvad kaks inimest,

kes on olnud pidevalt riis vői vastased vői vihanud teineteist, ning teine asi, kui lähevad lahku kaks inimest, kes on teineteist väga armastanud. Surma kindel kohalolek meie elus tekitab meis kartust armastada ja teeb andumise raskeks.

Noore inimese surma korral rõhub meid ühest küljest sellise surma harjumuspäradus ja teisest küljest nende ilusate unistuste kadu, mida olime loonud seoses temaga, tema tulevikuga. Kui sureb vana inimene, kurvastab meid väga ühe elu kustumine, mis on täis mälestusi, kogemusi, ühise tee hetki. Pikki aastaid kestnud surmaheitlus vaevab, äksurm aga ehmatab. Üksiksurm koondab valu endale, paljude surm raputab ühiskonda. Milline ka ei oleks surma kuju, on selle maitse ikka kõigist olemasolevatest kõige kibedam.

Tunne, et läheme armastatud inimesest lõplikult lahku, teekond tundmatusse ja lõpu ähvardus kurvastavad tõeliselt mõlemaid. Pilt, hääl, füüsiline kokkupuude, elav suhtlus ja kahekõne asenduvad mälestuste ja kujutuspiltidega, mis lohutamise asemel suurendavad lahkumisvalu, nii et seda tunneb kogu meie olemus.

Surm saab osaks kõigile, ei ole ühtegi erandit. Lisaks on surm järeleandmatu. Seda ei lõo tagasi ei teadmised, tehnoloogia, ilmalik võim, majanduslik kõikvõimsus ega ka ime. Need kõik muudavad surma natuke ja mõnikord saavad seda veidi edasi lükata, aga ei suuda seista vastu selle kõikvõimsusele.

Üksinduse traagilus

„Inimene on sotsiaalne loom,” rääkis Aristoteles. Oleme sotsiaalsed olendid. Meil on üksteist vaja. Tahame elada koos. Seetõttu on armastus ja solidaarsus suured voorused, sest need tugevdavad vastastikkust, osadust ja vendlust. Kirik kutsub meid vendadeks, sest oleme pärtsamast emakojast.¹ Kõik, mis meie ühtsust lõhub, on halvim, mis meiega vőib juhtuda. Üksindus ja osaduse puudumine on piin, põrgu ja draama. See on nagu teine aeglane surm. See on sama läbitungiv kui surm. Ainsaks erisuseks on, et sellega vőib kaasas käia inimlik lootus, mis ei saa kaasneda mõttega surmast.

Üksindust kogedes tunned, nagu sind visatakse alla kõrgest järust kohast ning sul pole võimalik kuskilt kinni haka ta. Nagu sa lämbuksid ega leiaks öhku hingamiseks. Nagu sa oleksid pimeduses segaseks minemas ega leiaks tikku, mida süüdata. Ka üksindust väljendatakse musta värviga.

Niisiis on üksindus surma lähenedes

¹ Kreeka sõna „adelphos” (vend) tuleb sõnast „delphys” (emakoda). Tõlkija märkus.

üks kõige valurohkemaid seisundeid. Ja eriti siis, kui sellega kaasnevad tugev kehaline valu ja hingeline piin. Need kõik koos sõna otseses mõttes lõuhuvad inimese olemust.

Vähk kui haigus ja ähvardus

Vähk on sõna, mille puhul juba ainult selle ütlemine rikub tuju. Ainus dialoog sellega on isegi sõnalise väljenduse eemalelukkamine. See tähendab vőib-olla õigustamatult ühte haigust, mis on iga tahes tavalistest täiesti erinev. Vőib-olla aga ka õigustatult, sest vähil on ainulaadseid tunnusjooni.

Esiteks, vähiga kaasneb surmaoht – statistika järgi sureb üha enam inimesi vähki –, ning seetõttu väheneb lootus ja kahaneb optimism. Diagnoosi saamisel hakkab nii haige ise kui ka teda ümbrissevad vähihäget väga kergesti peatselt surevaks inimeseks pidama. Vőib-olla seetõttu on vähk üks väheseid haigusi, mida harilikult haige eest salajas hoitakse, ja seda kõigi selle vormide puhul, k.a need, millel on hea prognoos.

Ravi on tihti valurohke ja sellele kulub palju aastaid. Ravi nõuab kannatikkust ja vastupidavust ning eeldab jõudu ja julgust, mida ei ole kõigil; raviga käivad kaasas piin, halb enesetunne, kehalised ja hingelised kannatused. Paljude haiguste puhul neid ei kaasne.

Lisaks on üldine arusaam ja kogemus, vaatamata harvadele statistilistele eranditele see, et vähiteraapiaga harilikult ei ravita inimest terveks, vaid lihtsalt lükataks surma edasi. See teeb haige ümusklikuks ja sisemiselt pessimistlikuks.

Peale selle on vähk haigus, mille areng ja taasilmumine ei sõltu üldiselt meditiinilistest teadmistest või mingite seda ära hoidvate juhistest järgimisest, vaid selle lõpptulemust ei ole enamikul juhtudel võimalik ette näha, see sõltub organisist endast. Vähi ärahoidmine on probleemaliline ning eelhinnangud ravi lõpptulemuse kohta osutuvad tihti valeks.

Lisaks käib haiguse kulu ja raviga kaasas palju ja tugevaid soovimatuid kaasmõjudid (juuste väljalangemine, kurnatus, peapööritus, oksendamine jne). Pakutav ravi paneb sind tihti tundma, et elamise nimel pead sa eelnevalt surema. Vähk mitte ei nõrgesta sind tasapisi, vaid muudab sind nii, et isegi su sõbrad ei tunne sind ära.

Vähihäigel on iseloomulik pilk. See on pilk, mis palub võimalust elada, mis jannub ülimalt väljendusrikka aplusega pisikese lootuse järele, tahab kuskilt kinni haarata ja kuskile toetuda.

Ja lõpuks, see haigus annab ka piisavalt aega järeleandmatute ja piinavate küsi-

muste jaoks nagu „miks?”, „võib-olla?”, „kuidas Jumal seda lubab?” ja „kus on Jumal?”. Samal ajal seondub see ka tugeva sooviga palve järele – kui on olemas Jumal, kes kuuleb – vői nurisemisega, mis vahel viib ka vastuoludenü südametunnistusega, mida kas mööndakse vői mitte.

Vähisurm

Vähihaiguse põhiline tunnus on kestus. Sa elad seda läbi kui protsessi. Surm ei tule äkitselt. Sa koged surma saabumise iga hetke, iga uus hetk on möödunust halvem.

See koos füüsilise kurnatusega tekitab mõtteid, mis teevad olukorra hullemaks. Sa vőid mõelda oma lõpule ning näed tihti enda ees pimedust, eimiskit ja nulli ning oled rusutud. Tundub, et kahekõne läheneva surmaga omandab jätkuva martüüriumi elemente.

Vähisurmani jõuab inimene suure valu ja piinaga, ülimalt soovimatute muutustega. Nii vähenevad järk-järgult haige vastupanuvõime ja hingeline jõud. Haigus ja katsumus kõigutavad närvisüsteemi ning see suurendab ja kiirendab psüühilist kokkuvarisemist.

Lõpuks, haiget ümbrisevatel kaaslastel on väljakannatamatult raske oma kallist inimest selles seisundis näha ja lõpptulemust ette kujutada: nii väldivad teised temaga kohtumist ja tõukavad ta endast eemale vői siis tulevad ja laovad talle ette valesid, milles ta kas saab aru vői siis teeb heade kavatsustega näo, et usub neid.

Teiste sõnadega, inimloomuse kõige rängemas faasis on haigel raske ja ta on väga nörk, nii ta eraldab end ise teistest ning teda ümbrisevad inimesed ei tea, mida täpselt öelda vői teha, ja seetõttu kaugenevad temast otseselt vői kaudselt – selle tagajärvel tunneb haige end isoleerituna.

Kuidas saada üle surmaeelset üksindusest?

Selles seisundis tunneb haige end olevat väljapääsmatus olukorras ja otsib mandunult abi. Kuidas oleks tal võimalik saada üle oma üksildase lõpu draamast?

Loogika ütleb, et üks viis on ammutada jõudu enda seest, omaenda tugevast minast. Teine viis võiks olla saada jaksu kaasinimestelt, sõpradelt, sugulastelt, arstidel, õdedelt ja teistelt, kes meile julgust ja jõudu annaksid.

Aga kuidas saab haige ammutada jõudu iseendast, kui ta on kokku varisemas? Kas ehk selles elust, milles ta lahkub? Kas oma tulevikust, mis on tume? Kas oma lähedastelt, kelle ta maha jätab,

kellest ta lahkub ja keda ta näeb samuti alla andvat? Kas korduvalt öeldavast valest, et ta saab terveks?

Ja kuidas peaksid ta sugulased ja sõbrad teda toetama? Kas öeldes, et kõik saab korda? Aga sündmused ja tegelikkus näitavad, et neil pole õigus. Kas öeldes, et nad armastavad teda? Kuid see on veelgi halvem, sest nende armastus katkeb. Kas öeldes: „Mis teha, see on meie saatus?” Aga just see ongi, mis ta põrmustab. Kas naljatades, muutes juuteemat, juhtides ta tähelepanu kõrvalle, andes võltslohitust ja teeseldes seda, et tunneme end hästi ja mugavalt? Kuid see annab vaid lühiajalist kergendust.

Sama käib ka arstide ja õdede kohta. Mida neil tuleks öelda?

Kas seda, et nad hakkavad rakendama uut ravi? Aga nad on oma võimalused ammendantud. Kas seda, et kehv enestunne on kaasmõju ja mitte halveneva haiguse sümpтом? Neid ei usuta. Kas seda, et nad on lahingu kaotanud ja üle jääb ainult saatusega leppida? Just siis variseb haige kokku.

Midagi väga tähtsat, mida saame teha, on käituda kannatava inimesega eheda armastusega ja samal ajal öelda talle tõtt. Mitte pakkuda armastust ilma tõeta. Ja ka mitte tõde ilma armastusesta, ilma inimesearmastusliku väljundita. Need kaks annavad hingelist puhkust ja sisendavad usaldust. Lihtsalt öeldes on vaja ehedust ja vaimulikku arukust.

Armastuses ei või olla „heateo” elemente, vaid see peab olema kogu südamest tulev toetus. Haigel on tol hetkel vaja valgust, hingelist puhkust ja rahu ning armastust, aga mitte liigset tundelisust (nutt, magusad sõnad, hingeliigutus jne), vaid armastust kui huvi, tuge, mõistmist, südamega osavõttu raskest seisundist ja lootust. Armastuses peab olema jõudu ja tugevust. Ainult nii saab see olla toeks.

Aga ka raskus öelda tõtt näitab meie nörkust, milles haige aru saab. Kui meie olukorda taluksime, kui meil oleks hingelisi ja vaimulikke varusid, et seda oma sisimas käsitleda kui meie oma isiklikku võtlust, siis oleks võimalik öelda vaimuliku arukusega ja mõistlikult tõtt. Ainult siirus äratab usaldust, vale ei ärrata seda kunagi.

Teistest küljest võetuna ei ole meie eesmärk mitte kirjeldada täpselt meditsiinilist probleemi, vaid toetada haiget hingeliselt kui venda ja kaasinimest. Kindlasti teevad varjamatu valed ainult halba. Aga töe kalk väljaülemine pole vähem ohtlik. On hea, kui meie vastused kirjeldavad seda, mis on töösti positiivne ja võib anda natuke lootust. Ölgem, et olukord on raske, aga me

loodame ja kõik koos püüame.

Lahkelt rääkides ning rahulikult ja kannatlikult haige kõrval viibides suurrendame kahtlemata usaldust ja vähenamide üksindustunnet. Sama teeb ka siirus. See on parim paik, mille võime teha oma kaasinimesele, kes peab surmaga palgesse kahekõnet.

Müsteerium, mis meid ületab

Teine viis, kuidas abi saada ja aidata, on mõista seda, et oleme müsteeriumi ees, mis ületab meie teadmisi ja psüühilist vastupidavust ning on meist üle kui sündmus, mis tuleb välimatult ette iga inimese elus.

Oleme valu müsteeriumi ees

Miks tuleb inimesel nii palju valu tunda? Miks ei saa keegi tema seisundit kergendada? Kes võtaks temalt hingelise valu? Kuidas sobib see valu kokku sellega, mida räägitakse Jumala armastusest? Miks valu valib oma kliente? Miks me ei saa valu ette aimata ja ära hoida?

Oleme ligineva surma müsteeriumi ees

Mis järgneb sellele, kui inimene hinge heidab? Miks on meie tulevik tundmatu, kui seda üldse on? Mis on lõpuks surm? Kuidas on surm seotud siinse eluga? Kui kõik juhib meid mitte millegi suunas, siis mis väärthus on ka kõige paremal ja õnnelikumal elul? Kui meie lahkumine on lõplik, siis mis on meil kasu oma armastusest? Kui elu ja armastus on suurimad kingitused, siis samastub surm suurima kaotusega. Ja kõige traagilisem on see, et esimene neist on hüpotees, samas kui teine on vaidlamatu tösi. Kui surmajärgne seisund on igavene ja väljendab tugevat ja täiuslikku suhet Jumalaga või teadlikku lõplikku kaugenemist Temast, siis miks on see meile tundmatu ja mitte vahetumalt ligipääsetav? Ja kui surma tõde on ligipääsetav, siis miks on selleni viiva tee uks nii peitetud?

Miks me ei tea oma surmatundi, miks on surma valikud nii järeleandmatud ja miks on selle kohalolek iga inimese elus kõige kindlam?

Oleme elu ja maailma müsteeriumi ees

Mis maailmas me lõpuks elame? Kui oleme null, mis on visatud juhuslikult mitte millegi merre, siis mis väärthus on meie olevikul, teadmistel, tehnoloogial, ühiskondadel ja ajalool? Miks peetakse elu ennast hüveks? Ja kuidas saab seda meile töestada? Kas teaduse kaudu? Või nutikuse teel? Ehk meie mingite oskuste abil? Kas seda saab töestada keegi eriti karismaatiline inimene?

Oleme iga inimese ja tema loo müsteeriumi ees

Kuidas on võimalik, et see inimene, kes meiega rääkis ja väljendas oma sisemaailma rikkust, kes ilmutas ainulaadselt oma isikut ja kes kirjutas jõudu ja elu täis loo, lamab nüüd lõhutult voodis ja on varsti igaveseks vait? Kas on võimalik, et tema annetel, võitlustel, vaimulikel saavutustel ning tema armastuse ja isiku jäljenditel meie südames on lõpp? Et neil on sama saatus, mis ta hävinenat ja ainelistel töödel? Et need kustuvad, nagu ta keha? Ja kui ei, siis mis jääb lõpuks inimesest järele? Ja kuidas saame suhelda selle osaga temast, mis elab ega hävine?

Oleme vastuvaidlematult müsteeriumi ees. Meil ei ole selgeid vastuseid või siis vähemalt pole kerge vastata. Vastuseid kas ei ole või siis me ei tea neid. See olukord ületab meie mõistmisvõimet. Ei leidu tarka, kes teab vastust, või nutikat, kes saab asjast aru, ja kes peavad tingimata täitma meie pea vastustega. Tuleb leida teine lahendus. Meil tuleb otsida lohust ja valgustust teisest kohast. Me lihtsalt piirdume kindla teadmisega, et elame läbi midagi sellist, mis ületab meid.

Müsteerium ei palu meil rääkida, vaid ootab meie alandlikku ja arukat vaikimist.

Inimese lähedal, kes lahkub, aga kelle olemasolu ei lõpe

Ei ole võimalik, et keegi avastab ise ajal, mil ta voodis kustub, et tal on sisimas jõudu, millele toetuda. Pole olemas inimlikku jõudu, mis puudus eluajal ja ilmub äkitselt siis, kui inimene hinge heidab. Askeetlikus kirjanduses on märgitud, et suurtel ja tuntud askeetidel, kes elasid lakkamatult palvetades, ei olnud oma elu viimastel hetkedel jõudu isegi mitte palvetada. Nad ainult hoidsid enda sees oma usku. Ja seda ajastul, mil inimene võis surra ammu enne seda, kui ta oleks jõudnud seisundisse, kuhu harilikult viib vähihaiged kaasaegne tehnoloogia. Kahjuks on nii, et võidetud aja eest maksame tihti piinade ja kannatustega.

Kindlasti leevendab haige üksindusepiinu meie armastusküllane kohalolek tema kõrval. Teise inimese valu mõistmine ja selle kogemine enda valuna, tema hirmu ja rahutuse, häda ja pahanandumise läbielamine enda omana vähenab väsitavaid ja harilikult rumalaaid sõnu, nagu „kõik läheb hästi”, „sul pole midagi viga”, „mõne päeva pärast teeme seda ja teist”, „ole kannatlik” jne; see väljendab rohkem meie armastust, mis on teist inimest veenev austus, kui petvat kohustust või psühholoogilist trikki.

Aga armastuses üksinda, kui puhas ja kvaliteetne see ka poleks, ei piisa surija

valu leevendamiseks. Tähtis ei ole mitte seista väärikalt inimese kõrval, kes on lahkumas. Suur asi on hoopis olla lahkuba inimese kõrval ja samal ajal koos temaga, kelle olemasolu ei lõpe.

Müsteerium on olemas kindlasti mitte selleks, et seda tol hetkel meie surevale kaasinimesele öpetada, vaid ühest küljest selleks, et sulgeksime alandlikult ja püha aukartusega oma suu, ja teisest küljest selleks, et täituksime usuga, nii et saaksime anda oma usu kaudu lootust. Usk on „Jumala kingitus”. Usku annab Jumal. Lootust tuleb anda meil. Niisiis, kui meie sees on usutöö kindlus, siis võime ja peame andma usulootust.

Oigeusu Kirikut nimetatakse ülestõusmise kirikuks, sest selle teoloogia ja elu keskmes on tösi, et surm võideti ja purustati, Kristuse ülestõusmine. Paastratropar „Kristus on surnust üles tösnud”, mida laulame ülestõusmispühade öösel kirikus lõpmata hulk kordi, räägib nende elust, kes on „haudades”, rõhudes arukalt, et surm pole mitte lõpp, vaid üleminek teise ellu, jumalikumasse seisundisse.

Tunne, et surmaga ei lõpe kõik, kõikumatu usk jätkuvasse teise elusse ja kindelolek, et kohtame Jumalat, võivad muuta surma jubadest sündmusest igatsetavaks ning inimliku üksinduse kogemusest sisemiseks kindlustundeks, et Jumal on kohal. Kui usku on sugulasel, siis kannab ta selle üle haigele. Kui usku on haigel, siis annab haige seda edasi end ümbrissevatele inimestele. See, kes usub, loob enda ümber osaduse soojuse ja poogib surma külge eluloostust.

Niisiis inimese kõrval, kes on suremas, oleme lihtsalt kohal, vaikime arukalt, räägime vähe ja alandlikult ning peamiselt palvetame salajas; me pole mitte haige kõrval, vaid koos temaga.

Vastus raamatus eelnevalt esitatud küsimusele, kas keegi võib surra üks, on see, et me ei või lasta kellelgi surra ega veelgi vähem, tunda üksindust.

Tõlgitud väljaandest: Nikolaos, Mesogaia ja Lavreotiki metropoliit, „Konta se afon pou fegei” („Selle lähedal, kes on lahkumas”), raamat: „Ekei pou den fainetai o Theos” („Seal, kus pole Jumalat näha”), Ekdoseis Stamouli A.E., Ateena, lk 135–146.

Metropoliit Nikolaos Hatzinikolaou on Kreeka Oigeusu Kiriku Püha Sinodi bioetika komitee esimees. Ta on rahanud Ateenasse Kreeka Kiriku Biomeditsiini Eetika ja Deontoloogia Keskuse ja juhib seda. Hiljuti asutas ta oma metropoliisse hospitsi. Metropoliit Nikolaos on õppinud füüsikat, meditsiini ja teoloogiat, õpetanud tuntud ülikoolides USA-s ja mujal ning töötanud teadlasena NASAs. Kuni piiskopiks pühitsemiseni kuulus ta Athose Simonopetra kloostrisse.

ÜLEMPREESTER SUUROIKONOMOS FELIX KADARIK (24. IV 1923–6. III 2012)

6. märtsi hommikul uinus 88 aasta vanuse na kauaaegne Saare praost, kõigile tundud ülempreester Felix Kadarik. Auväärne sündis 24. aprillil 1923. aastal Laimjala õigeusu koguduse köstri Joann Kadariku peres. Lõpetas 1941. aastal Tallinna Õpetajate Seminari, õppis Tallinna Konservatooriumis. Teenis koorijuhi Tallinnas Aleksander Nevski katedraalis ja Issanda Muutmise peakirikus. Töötas õpetajana algkoolis. Abiellus Selma Kadarikuga, neile sündis kaks last: poeg Ando ja tütar Helena. Felix Kadariku pühitses diakoniks metropoliit Aleksander Laimjala Vassili Suure kirikus 16. aprillil 1944 ja preestriks 13. augustil 1944 Tallinna Issanda Muutmise peakirikus. Isa Felix suunati Saaremaale, ta teenis pühitsemise järel Levalas 1944-48, Tornimäel alates 1944. aastast, Laimjalas alates 1947. aastast, Kuressaare alates 1954. aastast. 1953. aastal määritati Saare praostiks, ülempreestriks ülendati 1960. 1999. aastal sai ta Kuressaare aukodanikuks. Samal aastal andis oikumeeniline patriarch Bartolomeus talle tiitli suuroikonomos. Lisaks rohketele kiriklikele autasudele on isa Felix autasustatud ka Eesti Punase Risti teenetemärgiga. Tervislikel põhjustel loobus ta vaimulikutoöst 2010. aastal. Emerituuri arvati ta 30. septembril 2011. a. Uinus isa Felix Kuressaare haigla siseosakonnas 6. märtsil.

Ülempreester suuroikonomos Felix Kadariku matusetalitus toimus Kuressaare püha Nikolai kirikus laupäeval, 10. märtsil.

Igavene mälestus!

VESTLUS ISA FELIXIGA

(Esmakordsest ilmunud ajakirjas *Usk ja Elu* 2001, nr 2)

Alustada tuleb ikka algusest. Kuidas sai Teist õigeusklik?

Olen Õigeusu Kirikuga seotud sest ajast, kui end mäletan ja ennemgi veel. Isa oli minu sünnikodus Laimjalas koguduse köster-koorijuht, samal ajal ka kohaliku algkooli juhataja. Ema oli kirikulaulja.

Isa organiseeris perekonna ümber lauljaid jurde, nii et kiriku laulukoor tegutses piivalt. Niipea, kui pisutki laulma hakkasin, hakkasin ka kirikulaulust osa võtma.

Seoses ülestõusmispühadega tuleb meelee trio „Engel hüüdis“. Alati on probleem, kas on lauljaid, kes seda laulaksid. Igatahes mina lapsena, kui veel pojihäälega olin, olen selles trios mõnegi pühadeöö kaasa laulnud.

Kogu minu lapsepõlveaeg on seotud selle kirikuga, see oli nagu kohustus. Hiljem tahtis isa väga, et ma kirikukorra ära öpiksin, siis vabastati mind teatud ajal laulmisest ja minust sai altariteenija. Sealt edasi läksin uuesti lauljaks ja lugejaks. Kui juba mehehäälega olin, andis isa mulle tundide lugemise. Keskkoolieas olin juba õpetatud üksinda lugemist korraldama.

Kas preestriks saamine oli selle kõige jätk?

Ei olnud. Oli teatud töuge, mis pani mind seda tegema.

Minu vanemad küll tahtsid, et ma oleksin preester. Aga mulle endale tundus see amet äärmiselt raske. Ja nii suurte kohustustega, ma nii-öelda kartsin seda ametit. Ma ei mõelnud iialgi, et võiksin preestriks hakata.

Sellist praktikat mul ju mingil määral oli ka. Lugejana ja lauljana tundsin korda, altariteenijana nägin preestri tegevust ja kuulsin palveid.

Saaremaa on siiski ääremaa. Kas siin sel ajal oli teada-tunda, kes on kiriku pea ja patriarch?

See aeg, kui ma laps olin, olime Konstantinoopoli alluvuses, seal ei olnud mingit probleemi, keegi ei mõelnudki millestki muuust, patriarchist ei räägitud. Mis kiriku kõrgemasse juhtkonda puutus, siis selleks oli metropoliit Aleksander, kellest räägiti kui kiriku juhist.

Kas hilisem vägisi Moskva alla minek muutis siin midagi?

Sel ajal, kui oli vägisi üleminek, olin ma juba preester. Preestrina läksin ma paratamatult käskotsusega üle. Peab ütlema, et Saaremaa oludes ei muutnud see midagi, vaid toimus sujuvalt: lihtsalt ühel hetkel teadsid, et nüüd on uued inimesed, enne olid teised.

Muidugi oli kurb ja kahju, kui sain teada, et metropoliit Aleksander on ära läinud, et Eesti Metropoolia on laiali läinud, seda enam ei ole. See oli kurb töde, aga kiriklikku tööd see tegelikult ei muutnud.

Rääkige, palun, oma vaimuliku tee algusest. Kas Teid pühitses metropoliit Aleksander?

Jah, 13. augustil 1944 pühitseti mind preestriks. See oli metropoliit Aleksandri viimane preestripühitsus, peale seda septembris ta läks ju ära.

Minu preestriks saamine oli teatud paratamus, õieti paratamus viis mu preestriks. Aga ma jänin preestriks suurest kohusetundest, ma tundsin, mida kirik mulle on andnud ja ei saanud ära minna.

Ma olen õppinud ju kooliõpetajaks. Saksa ajal töötasin Tallinnas õpetajana ja käisin kogu aeg kirikukooris laulmas. Mõnda aega olin ma isegi Aleksander Nevski katedraalis koorijuhiks. Selline ettepanek tehti mulle kui õpetaja haridusega koorilauljale esialgu kooriliikmete poolt.

Ja kohe esimene teenistus pidi olema metropoliit Aleksandri teenistus, ma ütlesin, mina ei julge. Koorilauljad keelitasid ja lubasid toeks olla, siis ma nõustusin. Järgmine päev kutsus metropoliit mu enda juurde, kiitis teenistust ja tegi ettepaneku, et jäädvusi. Jäängi – kuni katedraal täiesti ootamatult kinni pandi.

Ma ei jäanud kirikust muidugi eemale, läksin Issanda Muutmise kirikusse lauljaks. Siis tuli üldine saksaagnee mobilisatsioon ja mulle tuli kutse komisjoni, sest kooliõpetaja amet mind ei vabastanud. Eks ma siis kurtsin seda kõigile, kellega läbi käisin, ja see jutt joudis preester Koklani.

Tema teatas ükskord mulle, et sinodisse on tulnud niisugune kiri, et sõjaväteenistustest on vabastatud kõik tegevvaimulikud ja vaimulikukandidaatid. Küsis, kas ma ei tahab registreeruda kandidaadiks ja ühtlasi hakata koorijuhiks. Nüüd oli vaja valida, kas minna Saksa sõjaväkke või kiriku juures õppima hakata asja, mida ma niikuinii olin teinud. Muidugi nõustusin.

Läksin Issanda Muutmisesse koorijuhiks ja hakkasin end ette valmistama vaimulike teadmiste omandamiseks, nii palju kui mul õppematerjali käes oli. Need olid mõningad Petseri seminari loengud.

Ja siis oli iseäralik lugu Tallinna pommitamisel. Issanda Muutmise koguduse maja pihta ei saanud, kuid ümberringi põles kõik. Pääsesime abikaasaga justkui surmasuust, pidime just selle pommi alla jooksma, mis piiskop Platoni büsti puruks lõi.

Peale seda sündmust tekkis kindel teadmine, et minu koht ei ole ikka siin, et ma pean tegevvaimulikuks minema. Pommitamise öö oli mulle töukejouks. Ma läksin metropoliit Aleksandri juurde, palusin vaimulikuameti pühitsust ja et saadaks mind Saaremaale praktikale. Ta suunaski mind Laimjala kirikusse alamdiakoniks. Mind pühitseti diakoniks 16. aprillil 1944.

Olin oma kodukirikus diakon, kuni tuli teade, et ühegi kiriku juurde ei jäeta enam kahte vaimulikku. Praost ülempreester Leppik ütles, et on viimane aeg paluda endale preestriameti pühitsust, diakonina sa jätta-ja ei või, siis oled Saksa sõjaväes, nagu enne oleks läinud. Ja ainukene koht Saaremaal, kuhu saaks pühitseda, on väike Levala.

Läksin Tallinnasse metropoliit Aleksandri jutule, talle oli antud juba korraldus mitte kedagi enam pühitseda, aga ta ütles nii: ma saan sellest aru, et ma ei tohi uusi pühitseta, aga kuna te olete diakonina pühitsetud, annan ma juba olemaolevale järgmise pühitsusastme.

Ma sain Levalas kaks teenistust pidada, kui tulid venelased: jälle uus mobilisatsioon. Esialgu jäeti mind vallavanema eestkostel kui kooliõpetajat. Koju jöudes sain teada, et ka preestril on vabastatud. Siis ma leidsin, et kuna ma olen juba vabastatud vaimuliku ameti töötu, siis ma jäangi vaimulikuks.

Jätsin kooliõpetaja ameti maha, sest mõlemat pidada ei tohtinud. Põgenemiste käigus lahkus Tornimäe kiriku preester üle mere. Mind kui naaberkiriku preestrit kutsuti pidama templipüha jumalateenistust ja pärast küsiti, kas ma ei võtaks ka Tornimäe kirikut enda hooldada.

Tornimäe kirik ja preestrimaja olid osaliselt katuseta ja akendeta. Kuid sama aasta jõuludeks kolisin preestrimaja kahte tappa, mis läbi ei sadanud. Sellises olukorras oli väga raske alustada. Alles 1947. aastal sai kirik enam-vähem korda.

Millal ja miks tuli Kuressaare?

Kuressaares tekkisid pahandused. Selleaegne piiskop Roman saatis ühe preestri ära ja määras teise. Osa kogudust ei olnud sellega rahul. Kogudus hakkas alla käima.

Siis lahkus preester üldse ja piiskop tegi etepaneku, et mina siia tuleksin. Olin täpselt kümme aastat preester olnud. Ma ei tahtnud kuidagi nõustuda, sest üks koht oli just jalad alla saanud. Kuid piiskopkond määras toetuse, et ma saaksin Kuressaares elada.

Tean, et Teil ei olnud siin kuskil elada. Samas kogudus sai oma maja tagasi juba Nõukogude ajal.

Saime siit kaks tuba kätte 1956. aastal ja seda tänu ühele koguduse liikmele, kes käis ministrite nõukogus, rahvakohtus ja ülemkohtuni välja. Esialgu elasin Tornimäel ja sõitsin mootorrattaga (58 km) Kuressaare vahet. Niiviisi käisin kaks aastat.

Kuidas koguduse liikmed sellele vaatasid, et preester mootorrattaga liturgiat pidama sõidab?

Ei tehtud probleemi. Ainult sealsamas Tornimäel, kui sõitsin kord ühte tallu last ristima, urises üks vana talupapi, et kas see mõni preester on: vaat vanasti ikka, kui preester tuli töllaga, siis oli eemalt näha ja sai kõik juba korda pandud, nüüd tuleb tottot-tot, ajab sinist suitsu välja, on kohal ja läheb jälle. See ainus ütlus on minu kõrvu joudnud sellel teemal, et ma mootorrattaga sõidan.

Teile on omistatud väga kõrge autasu. Kas sellel on oma lugu?

Nojah, see oli minu 75. sünnipäeval. Minu viimasel juubelil käis siin piiskop Kornelius

ja siis omistati mulle lisaks varem antud kahe risti kandmise õigusele kolmanda, nõndanimetatud Patriarhi risti kandmise õigus. Selle risti, mis oli patriarch Aleksiuuse saadetud, andiski Kornelius mulle üle.

Ja muidugi on mul kahju, et selle järel tulid need ajad, kus kirikute suhted läksid teravaks. Ma muutusin paratamatult mingil määral äraandajiks, et pärast sellist autasu Moskva patriarhaadi alluvusest ära tulin, aga ma pidin ju oma kogudusi arvestama.

Kuna need kogudused, mida mina hooldan, suures ulatuses otsustasid ja palusid end Konstantinoopoli alluvusse, siis minule kui preestri oli iseenesestmõistetav, et ma kogudusega koos lähen. Nüüd on metropoliit Stefanus mind samuti autasutanud kuldristiga. Nii et mulle on antud vist kõik olemaolevad autasud.

Pikk elu on seljataga. Kas on, mida kahetsete?

Ei, ma ei saa seda öelda, et ma midagi kahetseksin. Muidugi, kättesaamatuks on jää nud palju. Ma pidin ju valima kahe tee vahel, ilmaliku laulja ameti ja vaimuliku ameti vahel.

Üks selline kahe tee valik oli ka siis, kui paljud põgenesid läände.

Jah, ka see oli väga raske. Sest minu kodu juurest läks suur laev. Ma käisin selle laeva juures, seal oli nagu hullumaja. Mina jäin pealtvaatajaks. Paljud ütlesid, et ma olen hull, et siia jääen.

Kas see tegu oli siis hull?

Ei tea. Aga önneks ka midagi niisugust pole minuga juhtunud, et pärast ütleksin, mis ma küll nii tegin. Hädad ja önnetused ei ole mind nii väga riivanud.

Löpetuseks palun Teid, et ütleksite, kui on midagi öelda, mis südamel ja siit Saaremaalt kaugemale kostma peab.

Küllap öelda oleks paljutki, aga mis neist jälle kõige tähtsam on, raske otsustada. Mind on mõtlema pannud, et meie Kiriku tuleviku peamiseks tagatiseks peetakse mõnikord seda, et oleks palju vaimulikke. Minu seisukoht on, et arv ei ole tähtis, vaid et oleks õigeid, tõelisi vaimulikke.

Praeguse õigeusu kiriku seisukorra juures on meil vana pind jalge alt kadumas. Vanakesed oskavad hoida traditsiooni, kui siia midagi uut hakata peale panema, siis hävitab see vana, aga uut vanadega üles ei erita.

Uut üles ehitada saab ainult siis, kui on ka uued tegijad. Kui me tahame vana kui alust hoida, siis peame natukesehaaval juurde panema. Et vana oleks säilitatud.

Küsinud Ilmar Kiviloo

Pühapäeval, 4. märtsil õnnistati EAÖK Kuressaare püha Nikolai kirikus restaureeritud Jumalasünntaja ikoon.

Ülempreester Andreas Pöld

Kiriku halvast sisekliamondist ja kodest tugevalt kahjustatud ikoon möötudega 73x108 cm viidi Tallinna restaureerimisele eelmise aasta ülestõusmispühade ajal. Kuna tema kahjustused olid niivõrd suured, aga ikoon on nii vaimselt kui ka kunstvärtuslikult hindamatu, otsustas selleks kokku kutsutud Muinsuskaitseameti komisjon ette võtta Eestis esmakordselt haruldase ja mahuka eksperimendi: ikooni vana maalitud pinna (krundi- ja värvikihi) siirdamise uuele tammepuust alusele. See erakordselt riskantne ja ainulaadne töö kestis ligi pool aastat ja nüüd on Kuressaare Jumalaema ikoon oma täies hiilguses üleval austamiseks püha Nikolai kirikus. Ikononi taastas kunstnikrestauraator Malle-Reet Heidelberg, keda aitas puidurestaauraator Tiit Villemsoo. Taastamist rahastas Muinsuskaitseamet. Eriline tänu siinkohal veel kirikuvanem Arvi Liivale, abis olid Jermolai Rodionov ja Tiit Aavik.

Ikonograafia määratleb seda liiki Jumalaema kuju nimetusega „odigitria“ (Hodegetria, kreeka keeles „Teenäitaja“), kus Neitsi Maria näitab käega Kristuse poole, kes

istub tema südame kohal. Ikon on iidse Blaherna Jumalaema pühakuju jälgend, mille maalis esimesel sajandil apostel ja evangelist Luukas. Ikonide austamine kuulub lahatamatult õigeusu juurde, dogmaatiliselt määratleti see löplikult VII kirikukogul Nikaias 787. aastal, mille otsuses märgitakse, et ikoonidele tuleb anda suud ja samasugust austust nagu ristile. Siin tuleb aga vahet teha ikooni austamisel ja Jumala teenimisel. Õpetuse kohaselt on austamine suunatud ikoonil kujutatule ning järelikult pole sellel mingit pistmist ebajumala kummardamisega. „Austus, mida osutatakse pühakujule, läheb edasi sellel kujutatud algkujule (arhetüübile).“

Kuressaare Jumalaema ikooni on maalitud 1847. aastal Peterburi kaupmees ja vabrikant Ivan Andrejevit Tšurilov (ilmsest siiski tema toel) ja see annetati 1849. aastal Kuressaare (Arensburgi) püha Nikolai kirikule. Kas oli see õnnestunud äritehingu, haigusest paranemise või pere suurenemise puhul tehtud annetus või lihtsalt heategevus ühe saare pühakoja heaks, on teada vaid Jumalale.

PAASAMÖTISKLUS OLLES LUGENUD ÜLEMPREESTER ALEKSANDER SCHMEMANNI VESTLUSI SUUREST PAASTUST

Preester Roland Tõnisson

Ajal, mil inimühiskond sipleb oma igapäevastes tegemistes, keskendudes isiklikele ambitsioonidele, liigub universum vastu Päästja ülestöusmissele. Hoolimata sellest, kas inimesed sellest midagi taipavadki, täanab loodu Jumalat ning ülistab Poega Tema ohvri eest. Isenda andmise eest inimkonna pästmiseks.

Esimestel sajanditel oli paastuaeg eelkõige õpetatavate ettevalmistamisaeg ülestöusmispühade liturgial läbiviidavaks ristimiseks. Paasa on säilitanud tänapäevalgi oma tähtsuse, sest meiegi tuleme paastujal tagasi oma ristimise juurde. „Suure paastu jumalateenistused säilitavad endas kuna-gist katehheetilist struktuuri, kuid mitte arheoloogilise igandina, vaid tähtsa etapi na meie enda suremisele ja ellutöusmissele Kristuses,” kirjutab teoloog Aleksander Schmemann. Me elame koos läbi sedasama eluandvat sündmust, mida Kogudus tähistas esimestel pühapäevastel teenistustel, pühitsedes Ülestöusnu võitu surma üle.

Esimestel sajanditel kasutati paastumise jaoks militaarsõnastikust laenatud väljendit

statio – seda võib eesti keeles väljendada sõnaga „lahinguvalmidus”. Kirik on alati valmis ja ootab Peigmehe tulekut. Iga liturgia on paastuaaja lõpp – paast enne Kristuse ihust ja verest osasaamist on elu sümboliks, pühapäev ise on vaimuliku rõõmu päev.

Tänapäeval nähakse Kiriku õpetuses ja pärimusel tihti igandit, mis ei kuulu moodasasse ellu. Kiire elu juurde ei kuulu „asjatu venitamine” ning jumalateenistuseski nähakse tütüt kohustust. Sageli oodatakse Kirikult miinimumprogrammi õndsakssamiseks: „Kui tihti peab kirikus käima?” või „Kui sa-geli peab palvetama?” Nii on tänapäevasele inimesele jäänud möistmatuks see töejanu ning nälg valguse järele, mis on vallanud inimesi kristluse algusaegadest alates. Meie langenud loomus laseb meid vaid aeglased, jäär-järgult siseneda teispoolsusesse, inim-silmale nägematusse loodusesse. Elame, otsekui Kristus ei oleks kunagi meie maaailma tulnud, ja see on meie nimekristluse ehk pealispinnalise kombetäitmise Patt. Kiriku liturgiline traditsioon ja jumalateenistuste tsükkel on olemas eelkõige selleks, et ini-mene võiks uuesti maitsta seda Elu, mis

talle on antud Kristuses. Seda Elu, milles me nii kergelt kaugeneme, mida reedame.

Ometi on meilgi võimalik tajuda vabane-mist, kergust ja rahulolu, kui jumalateenistus saab meie meeles teise, tõelise tä-henduse: kui ta ei ole enam kohustus, kui „varajasest hommikust peale igatseb hing Issandat”. Võime naasta Elu Issanda juur-de, kui kahetsedes tunnistame oma patust olemust.

Kahetsuse läbi tuli rõõm paljude patuste ellu: meenutagem tõlner Sakkeust, apostel Peetrust ja naist kaevul. See maailm ei saa iialgi aru kahetsuse jõust, kahetsuse lepi-tavast väest. Samuti jääb talle võõraks tõeline rõõm, mida tunneb kristlane ühendusest Lootjaga.

Kristus on meid oma surmas surmale võõraks teinud, ülestöusmises on ta toonud meid Ellu. Elades veel siin ilmas, võime tunda rõõmu sellest, et oma Pojas on Looja andnud meile Pääsemise.

PAASTULÖPU MÖTTEID

S. N.

Paastuaeg hakkab lõpule joudma. Mis meeoleu valdab meid Neil viimastel kasi-nusnädalatel, on muidugi igaühel erinev. Küllap on neid, kes meie olude võimalusi arvestades on paastureegleid enam-vähem järginud. Küllap on neidki, kes töesti võivad puhastununa kannatusnädalale ja ülestöusmispühadele vastu minna. Ent paraku on paljude, kui mitte enamiku seis veidi teistsugune: heal juhul oleme paastu kuidagiviisi püüdnud pidada, aga seegi pole ehk eriti önnestunud. Nurjumine, suutma-tus, lüüasaamine – selline tunne jääb tihti-peale meie vaimulikust pingutusest. Kes ei saanud või ei jaksanud üleüldse paastuees-kirju täita, kes tegi seda vaid osaliselt. Ehk rändas mõni juba käes kaalutud vorstikang poeriuulile tagasi, ehk jäi mõni baar külas-tamata, ehk sai televiisor enne tühist filmi

kinni klõpsatud, kuid milleski sai kiusatus või harjumus ikka meie paastust võitu.

Kui nüüd keegi täitiski omateada kõiki reegleid, kas saatis tema paastu süvenenud palve, kirgede taltsutamine ja see, mida üks kirikulaul veidi ootamatult nimetab „vaimseks palveks” – omakasupüüdmatus ja ennastunustavad armastusteod ligimese vastu? Ning üks teine kirikulaul tuletab meelde kurje vaime, kes kunagi ei söö – ja vörbleb nendega kanget paastujat, kes aga oma sisemust kirgedest ei puhasta.

Niisiis on paljudel küllaga põhjust vaadata kurbuse ja masendusega lõpule joudvale paastule. Või kas ikka on? Juba viimasena mainitud stihhiira paneb mótlema paastule kui millelegi enamale teatud dieedist ja lõ-bustustest loobumisest. On selge, et paastueeskirjad pole ilmaasjata seatud. Juba reegli järgimine ise on vastupidine tegevus Aadamale-Eevale, kes paradiisis Jumala käsust ei hoolinud. Ka on vastav toiduvalik

ja hoidumine kõigest liigelt erutavast vaja-lik eeltingimus süvenenud palvele, endasse vaatamisele ja meeleteparandusele. Kuid ik-kagi pole kõrgem eesmärk ainult mingi-te reeglite järgimine, isegi mitte vooruste omandamine. Reeglid on abinõud, vahen-did Jumalale lähenemiseks ja endas Temale ruumi tegemiseks. Aga kui paast kuigi hästi ei õnnestunud?

Siinkohal peab mótlema Sellele, kelle üles-töusmest me valmistume oma hinges vastu vôtma. Kas oli see Jumal, kes oma auhiil-guses ja vastupandamatus väes ilmus ning maailmale oma tahte peale surus? Ei, see oli ennast alandanud, lihasse saanud Jumal. See oli Kristus, valude mees ja vaevadele tuttav, kellel polnud „nägu ega ilu”. See oli üürikeseks ajaks nõdraks saanud Issand, kes kannatas kõike inimese päästmiseks. Kui me nüüd astume Tema juurde tõlneri, patuse naise ja Kapernauma pealiku kom-bel ja toome Talle mitte oma saavutused, oma kordalainud paastu, oma vaimuliku

edasimineku, vaid oma nurjumised, oma nôtruse, oma eksimused – kas me ei ole teisel moel ligemal Temale? Kas meil pole omal moel paremad eeldused loobuda enda jõule lootmast ja oma saavutustega hilgamast ning anda end üleni Tema hoolde, saata oma nôrkuses ja puudulikkuses Teda, kes sai väikeseks ja alandlikuks meie pärast. Ja ehk võime nii käia alandlikult, kuid saamas innuka lootusega Tema jälgedes, elada kaasa Tema kannatustele ja matmissele ning saada niiviisi täis ülimat rõõmu Tema ülestöusmisenist. Nõnda ei pea tunne, et oleme kehvasti paastunud, meid masendama, teki-tama pühade eel süütunnet või jälle käega-lõomit, vaid võib saada meile teisel kombel jõu ja lootuse allikaks – ainult mitte meie enda väes, vaid Selle väes, kes kõigile kõike kingib. Ja ehk õpime oma nôrkusest ja nur-jumistest midagi sellist, mis aitab järgmist paastu täiemini pidama, käima kuninglikku keskteed, kaldumata pahemale – paastust mitteholimisse –, ega paremale, variser-likku uhusse enese saavutuste üle.

Peci piiskop Porfirije Perić armulauda jagamas.

KAPLANITEENISTUSE KONVERENTSID

Interview Kaitseliidu peakaplan, ülemprees-ter Aleksander Sarapikuga

Oled viimasel ajal osalenud kahel rah-vusvahelisel kaplaniteenistust puudutaval konverentsil. Millega täpsemalt oli tege-mist?

17.–20. novembrini 2011 toimus Bosnia-Hertsegoviinas Bijeljinbas ortodoksi kaplanite konverents, käeoleva aasta 31. jaanuarist 4. veebruarini aga Sarajevos pea-kaplanite konverents, mille korraldab tra-ditsiooniliselt iga aasta veebruari alguses USA Euroopa kaplan koostöös mõne riigi kaplanaadiga. Sel korral toimus konverents Bosnia-Hertsegoviinas, mille sõjaväekapla-naati esindavad nii ortodoksid, katoliikla-sed kui muslimid. Tavaliselt osaleb sel kon-verentsil sadakond inimest u 30–40 riigist.

Õigeusu kaplanite konverentsil anti üle-

vaade eri riikide ortodoksi kaplaniteenis-tuse kohta (seitsmeteistkümnest õigeusu kirikust kaheteistkünnel on oma riikides kaplaniteenistused): kuidas see on üles ehitatud, mida teeb ja kuidas toimib suhtes kiriku, riigi ja kaitseväega.

Peakplanite konverentsi seekordne teema puudutas leppimust konfliktijärgsel perioodil. Analüüsime põhjalikult erinevaid mudeleid, mille järgi on leppimine toimunud või toimumas näiteks Bosnia-Hertse-goviina eri regioonide vahel, kes on ühel või teisel viisil olnud seotud sõjakoledustega. Käsitlesime ka mitmeid Aafrika konflikti-mudeleid. Kokku oli meil erinevaid konflikte arutluse all paarikümne ringis.

Osalemise eesmärk oli esmalt see, et EAÖK

oleks esindatud, sulasime kõigi esindustega üheks tervikuks ja pingeid ei tekkinud ka näiteks Moskva Patriarhaadi vaimulikega, teenisime koos ja ka Kreeka, Küprose jt esindused tervitasid seda vennalikku protsessi. Seoses pingetega Gruusias tödeti aga siiski, kuidas tihtipeale jäätab poliitika kiri-kute suhetesse oma jälje, kuigi kaplani töö on teenindada kõiki sõdureid. Teise olulise asjana tuleks välja tuua seda, et meie oiku-meeniline kaplaniteenistuse mudel pakkus paljudele huvi: kuidas teeme koostööd ja kuidas see toimib. Ühesõnaga, õigeusu kaplani töö protestantlikus keskkonnas, kuigi Eesti puhul ei saa keskkonda muidugi protestantlikus nimetada, meil on luterlast ja õigeusulisi pea-aegu vördselt. Ja kolmandaks muidugi õppimisprotsess minu enda jaoks. Sellistes kohtades käimine annab selgema

Bijeljina vabaõhumuuseumi kirik ja kellia.

perspektiivi, mida ja kuidas teha ja mida paremini teha. Eestis tehtavat tööd värtustab tagasiside, et teeme õiget asja ning oleme õiges ajas ja ruumis.

Milliseid sündmusi on oodata koduses kaplaniteenistuses?

Praegu olen jäanud Kaitseväe ainsaks ortodoksi kaplaniks, kuna Andrei Sõtšov siirdus paariks aastaks Soome. Positiivne on see, et kevadel jätkub ortodoksi vaimulikele koolitustükkil, kuhu on võimalik ka meie vaimulikel kandideerida ja läbi Kaitseliidu liituda kaplaniteenistusega. Praegu on selle kursuse läbinud arhidiakon Justinus

ja ülempreestrid Viktor Ivask ja Andreas Pöld. Tuleks aga liikuda selles suunas, et meil oleks ortodoksi kaplaneid rohkem. Kaitsevägi on tänases kontekstis üks olulisi väljundeid, kus vaimulikutööd on töesti vaja. Õigeusu kirik on Kaitseväes praegu vaeslapse osas, Kaitseliidus on see pilt natuke parem, sest siin ei nõuta täismahus kõike seda, mida Kaitseväes täisohvitseri koha peal. See ei tähenda, et nõudeid oleks vaimuliku seisukohast alla lastud, lihtsalt teatud väliseid tingimusi on muudetud. Aga õppeprotsess jätkub.

Küsind Madis Kolk

Konverentsi delegaadi Bosnia-Hertsgoviinast, Eestist, Ukrainast, Serbiast, Poolast ja Gruusiast.

Delegaadi Tšehhist, Slovakkia, Eestist, Soomest ja Bosnia-Hertsegoviinast öhtustamas.

ALGASID EAÖK KURESSAARE PÜHA NIKOLAI KIRIKU KATUSE REMONDITÖÖD

Vahetamisele läheb kirikuhoone avariiline katus, mis asendatakse uue vaskplekk-katusega ja paigaldatakse taastatud kullatud altaririst. Lisatöödena on plaanis koos katusega restaureerida ka kellatorni fassaad. Seega on tegemist kulukate remonditöödega, millesse on kaasatud kogudus oma vahenditega. Lisaks loodab kirik Kuressaare Linnavalitsuse ja annetajate abile.

Suur töö algas vanade, ohtlike ja haigete (puidumädanikust kahjustatud) puude likvideerimisega kirikuaias. Austades loodut, tuleb siiski leppida paratamatusega, et puude eluiga on linnatingimustes lühem kui metsas ning vanad puud muutuvad inimestele ohtlikuks. Kuna linnas on kõige tähtsam inimene ja tema ohutus, siis on tänaväärsete ohtlike puude langetamine selles olukorras ühise heaolu nimel möistlik tegu. Lisaks tuleb märkida, et kinnistuomanik vastutab selle eest, kui tema territooriumil kasvavalt puult kellegi või millegi peale oks või tüvi kukub (hoidku Jumal selle eest!).

Seadustes on öeldud, et rinnakõrguses kuni 15 cm tüveläbimõõduga puid võib omanik ilma loata maha võtta, samuti võib omanik kärpida ja harvendada tema kinnistul asuvat puud kuni 50% selleks linnalt luba küsimata. Siin oleneb muidugi palju omaniku tahest, maitsest ja töömehe oskustest. Linnaametnik võib soovitada või isegi keelata mõne puuharu või -oksa mahavõtmist, aga kui midagi juhtub, ei vastuta ta tagajärgede eest, vastutajaks on ikkagi maa omanik. Kirikumaa puhul on vastutaja kirik, kes pidas oluliseks tegutseda linnakodanike ohutust esmatähtsaks pidades.

Teiseks on meie linnaruumis tähtsad hooned, eriti need, kus liigub palju inimesi. Ja seda kirikuhoone kindlasti on. Täiskasvanud puude ja majade naabrus on paratamatult seotud konfliktiga, kus puud hakkavad varjama ja lõhkuma hoonet kas juurtega või kukkuvate oksteaga. Seda enam, et loodu, nagu puud seda on, ei sobi varjama Looja

Talgupäev 24. märtsil.

pühakoda. Kirikus palvetame kogu loodu eest, sh puude eest, ja nende kasvu pärast, aga seda näiteks linna pargialal ja mujal loodusel. Pildil, mis on tehtud kiriku 100. juubeliks, on kirikuaed lage – ei mingeid puid ega põõsaid. Kirikuhoone on see, mis kaunistab linnakeskkonda. Nõukogude aja mentaliteet oli aga näiteks vastupidine: kirik pidi jäätma varjatuks ega tohtinud tildse välja paista. Nii et kõrge ja ohtlike puude mahavõtmine linnakodanike ohutusele toob linnapildis lisaks esile ka selle kordumatu hoone. Lisaks pakuvad tekkinud avarad vaatekoridorid rõõmu nii kohalikele elanikele kui ka turistidele.

Siit ka filosoofilisem küsimus igaiühe jaoks, et kumb on kirikuaias tähtsam, kas puu kui looduslik pärand või kirik kui kultuuriline, religioosne ja arhitektuuriline pärand?

Puude probleem Kuressaares on tegelikult üldisem, sest otsa hakkavad saama 19. sajandi lõpupoole kampaania käigus istutatud puud ja nendega seotud probleemidest saame lähiajal linnakodanikena kõik osa. Andku Jumal siin tarkust spetsialistidele ja otsustajatele!

EAÖK Kuressaare püha Nikolai kogudus

Неделя Торжества Православия

(Первое воскресенье Великого поста)

Бе же Филипп от Вифсаиды, от града Андреова и Петрова. Обрете Филипп Нафанаила и глагола ему: Егоже писа Моисей в законе и проропы, обретохом Иисуса сына Иосифова, иже от Назарета. И глагола ему Нафанаил: от Назарета может ли что добро быти? Глагола ему Филипп: прииди и виждь. Виде же Иисус Нафанаила грядуща к Себе и глагола о нем: се, воистину Израилитянин, в немже льсти несть. Глагола Ему Нафанаил: како мя знаеш? Отвеща Иисус и рече ему: прежде даже не возгласи тебе Филипп, суща под смоковницею видех тя. Отвеща Нафанаил и глагола Ему: Равви, Ты еси Сын Божий, Ты еси Царь Израилев. Отвеща Иисус и рече ему: зане рехти, яко видех тя под смоковницею, веруши, больша сих узриши. И глагола ему: аминь, аминь глаголю вам, отселе узрите небо отверсто и Ангелы Божия восходящая и нисходящая над Сына Человеческаго (Иоан. I, 44–51).

Возлюбленные во Христе братья и сестры!

Неделя Торжества Православия была установлена в 842 году для того, чтобы помнить о победе над уничтожением икон или иконоборчеством и обозначить законность поклонения иконам. Поэтому сначала слово «православие» использовали в связи с этим праздником и в сравнительно узком значении.

Здесь важно отметить, что иконам не поклоняются, как лицам Святой Троицы, их почитают. Ценность икон состоит в том, что они дают нам примеры для духовного размышления, они могут вдохновить нас на подвиги и добрые дела. Но значимость икон не исчерпывается их воспитательной ролью: освященная икона становится местом встречи человека и Бога, потоком единого и неделимого света Божия, особой формой присутствия Божиего.

«Се бо Церковь воплощенным образом Христовым, яко прекрасною утварию облачится... Да егоже по-

читаем, сего и образ держаще, не прельщаемся, да облекутся в студ сице неверующии: нам бо слава зрак Воплотившагося благочестно покланяемый, не боготворимый», – читаем мы в Постной Триоди.

Позже под «православием» стали понимать собрание догматов, которым следуют все Церкви, находящиеся в общении с Константинополем. Раньше в Неделю Торжества Православия во всех храмах читали Синодик – официальный документ, в котором поименно перечисляются все преданные анафеме еретики. В начале Великого поста византийцы-христиане испытывали потребность и считали своим долгом исповедовать свою веру.

Я хотел бы добавить, что до сих пор в этом празднике выражается скорее попытка занять милосердную позицию по отношению к тем, кто находится на ложном пути, и отделить истину от лжи. Поистине благо и полезно то, что Православная Церковь неустанно и единодушно выражает свою позицию в вопросах веры. Следует напомнить, что все начинания и диалоги с другими как христианскими, так и нехристианскими вероучениями не означают отказа или уступок в главных догматах нашей веры. И, наконец, нельзя забывать о том, что поле Православия нужно пропалывать от сорной травы, чтобы не профанировать слово «православный», используя его по отношению к вещам, которые могут казаться или быть лишь поверхностной мишурой или даже суеверием.

И так, первое воскресенье Великого поста – это воскресенье икон и особенно иконы Христа. Эта икона всегда находится перед нами, когда Христос собирает нас вместе, чтобы обратить и изменить, чтобы вырвать нас из забвения. Она напоминает нам, что Иисус, наш Бог, настоящий человек, Который имеет такой же образ, как и мы, Он навсегда облачен в наше человеческое естество.

Мы ведем такой образ жизни, как будто полагаем, что Бог где-то в другом месте, что Его нет здесь, Он далеко и отделен от нас. Именно в этом и состоит наш первый грех: мы забываем о Боге. Корень всех наших грехов – это то, что мы забываем Бога! Всякий раз, когда наши глаза открываются и

духовно созерцают святой образ Господа, в церкви или дома, мы будто просыпаемся. Наше сердце просыпается, и мы понимаем что мы никогда больше не будем одни, разделены и отчуждены.

Глядя на Лик Христа, я знаю, что я больше не заключен в мертвящее одиночество. Если я в своем сердце позволю Ему взгляду наполнить меня, прикоснуться ко мне, возникает общение, связь, которая больше, чем слова, в которых еще есть мой собственный шум, и я знаю, что я могу жить и познавать Его! В одной деревне священник часто заставал некоего крестьянина, глядящего на икону Господа. «Что ты здесь делаешь?» – спросил он. «Я смотрю на Него, и Он смотрит на меня», – ответил крестьянин. «Я смотрю на Него, и Он смотрит на меня», лицом к лицу, глаза в глаза! Что еще нужно, чтобы сказать, что такое обращение сердца?

Теперь, когда мы начали эту первую неделю Великого поста, Церковь призывает нас к предпасхальной встрече со Христом, к личной встрече с Ним.

В 28 главе Книги Бытия мы читаем, что Иаков увидел такой сон: «Лестница стоит на земле, а верх ее касается неба; и вот, Ангелы Божии восходят и нисходят по ней». Но Бог дает нам Новый Завет, по которому Он, рожденный от Девы воплощенный Бог Слово, становится посредником между Богом и людьми, чтобы восстановить общение, чтобы «призванные к вечному наследию получили обетованное». (Евр. 9, 15). «Ибо един Бог», – пишет апостол Павел в первом послании к Тимофею, – «един и посредник между Богом и человеками, человек Христос Иисус, предавший Себя для искупления всех». Вера явлена нам как паломничество, начало которого и конец – Сам Христос.

Повторяю с твердой убежденностью, что мы более не во времени Ветхого Завета, когда, как во сне Иакова, ангелы звали людей ко общению. В эпоху Нового Завета, нашего Завета, Бог Сам находит нас, Сам приходит лично с нами встречаться, снисходит к нам, входит в нас, в наши сердца. Это убеждение прекрасно сочетается и с тем, о чем говорит апостол Иоанн

в евангельском чтении Недели Торжества Православия: во-первых, когда Филипп говорит: «Мы нашли Его», Нафанаил сначала относится к этому скептически. Мы нашли Его, значит, мы вышли из забвения. «Приди и виждь». Посмотри: взгляд так важен! Не рассеянный, поверхностный взгляд, но взгляд, который останавливается, углубляется, ждет, ищет, взгляд, который исходит из глубины нашего сердца!

Затем, когда Иисус говорит Нафанаилу, узнавшему в Нем Сына Божиего: «истинно, истинно говорю вам: отныне будете видеть небо отверстым и Ангелов Божиих восходящих и нисходящих к Сыну Человеческому». Христос постоянно проявляет Себя в нас: тогда, когда мы ищем Его, и когда мы следим за Ним, когда мы доверяем Ему свои вопросы, неуверенность, сомнения и несовершенную свою любовь. Он – наша лестница, по которой мы можем вскарабкаться на небо, ибо Он и только Он сошел с неба ради нашего спасения.

Вот наша вера. Это вера пророков и Апостолов, она соединяет личное знание и духовный опыт как открытие и откровение. Вера, которая по сути является истинной встречей с личностью Христа, общением с Богом. Для всей нашей Церкви Неделя Торжества Православия – это как бы призыв сделать шаг вперед, а не отчаяваться и не считать себя самодостаточным, это переживается как новый восстанавливающий опыт, это понимается как преемственность и подъем в гору, конечно же целью которого является бесконечное общение Бога и людей.

Возлюбленные во Христе братья и сестры!

Попросим Бога, чтобы мы могли ясным взглядом, полным восхищения и доверия, в духовном созерцании почтить икону Господа Иисуса, который всегда здесь, чтобы Его Слово Жизни могло пробиться в самую нашу глубину, в наши окаменевшие сердца!

Аминь

† СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и всея Эстонии

сунниты. Этой страной десятилетиями правили алавиты, к которым принадлежит семья президента Асада, во время правления которого христиане имели автономию и жили в атмосфере религиозной терпимости. Но в настоящее время, когда Сирию сотрясают беспорядки, христиане беспокоятся за свое будущее.

Новый состав Священного Синода Вселенского Патриархата

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 1 марта, Romfea – В Константинополе утвержден новый состав Священного Синода Великой Церкви на последующие полгода.

Состав возглавляемого Его Святейшеством Священного Синода (с 1 марта по 1 августа 2012 г.):

Митрополит Никейский Константин
Митрополит Италийский Геннадий

Международные новости

Иерей Захария Леппик

Вселенский патриарх в этом году освятит новое миро

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 21 марта, Amen – Его Святейшество, Вселенский Патриарх Варфоломей I в этом году на Страстной седмице совершил чин освящения нового мира для всех автономных православных церквей.

По этому случаю Патриарх Варфоломей обратился с посланием, в котором призвал представителей всех православных церквей принять участие в торжественном богослужении.

По его словам, через освящение мира нисходит вновь благодать как на Святейшего Патриарха, так и на всех участников священнодействия. Освященное миро раздается епископам православных церквей для совершения таинств.

За время своего Патриаршего служения Его Святейшество в третий раз освятит миро. Последний раз Патриарх Варфоломей совершал этот чин в 2002 году. По традиции освящение мира совершается раз в 10 лет. В этом году в патриаршем храме св. вмч. Георгия будет присутствовать и предстоятель нашей церкви, преосвященный митрополит Стефан.

Министр иностранных дел Турции совершил исторический визит во Вселенский патриархат

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 8 марта, Archon News – Министр иностранных дел Турции Ахмет Давутоглы 3 марта посетил Фанар. Это был первый случай, когда главный дипломат Анкары нанес визит Вселенскому Патриарху Варфоломею

Давутоглы сообщил, что правительство хочет гармоничного сосуществования всех религиозных общин Турецкой Республики, богатство которых «обогащает наше общее культурное наследие». Министр добавил, что необходимо «восстановить чувство защищенности, пошатнувшееся в связи с недавними изменениями в этих областях на Ближнем Востоке, которые увеличили страх и ощущение опасности среди христианских общин в регионе».

Как сообщили в МИДе Турции, речь в этом заявлении министра идет прежде всего о христианской общине Сирии, большинство населения которой — мусульмане-

Митрополит Симионский Хризостом
Митрополит Милитский Апостол
Митрополит Принцевых островов Иаков
Митрополит Филадельфийский Мелитон
Митрополит Севастийский Димитрий
Митрополит Питтсбургский Савва
Митрополит Кисамский Амфилохий
Митрополит Гонконгский Нектарий
Митрополит Каллиопольский Стефан
Митрополит Прусский Елпидифор

Архиепископ Афинский и всея Эллады
Иероним посетил Вселенского Патриарха

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 21 марта, Атене
— Архиепископ Афинский и всея Эллады
Иероним II прибыл на Фанар, чтобы
лично поздравить Вселенского Патриарха
Варфоломея I с прошедшим юбилеем —
20-летием со времени избрания на Патриарший престол.

Архиепископ Иероним посетил монастырь св. вмц. Георгия. В числе сопровождавших архиепископа лица были митрополит Эласонский Василий и епископ Диавлийский Гавриил.

Предстоятель Греческой церкви назвал свою поездку «визитом вежливости» и «посещением, которое дает радость и силы от Константинополя и Патриархата».

На Святой горе Афон собираются использовать солнечную энергию

КАРИЕС, 21 марта, Romfea — Администрация Монастырской республики пригласила на Святую гору Афон специалистов по защите окружающей среды для того, чтобы оценить возможное влияние на природу планируемого парка солнечных батарей.

Идея о использовании солнечной энергии возникла у монахов-святогорцев уже давно. Но поскольку территория, на которой расположены монастыри, подпадает под программу защиты среды «Natura 2000», оценка рисков влияния на окружающую среду обязательна.

Зеленый свет этому начинанию дала греческий экс-министр окружающей среды Тина Бирбили. По ее словам, кроме требо-

ваний по защите окружающей среды, необходимо выполнить и соответствующие обязательства, связанные с производством и возможной продажей энергии. Афонские монахи собираются финансировать строительство солнечного парка за счет пособий из фондов ЕС, однако пока еще не ясно, есть ли для этого законные основания у местной администрации.

Заказывающий экспертизу комитет по исследованию наследия Афона приглашает специалистов обследовать свыше 300 мест вокруг Святой горы для того, чтобы удостовериться в том, что устанавливаемые солнечные панели не нарушают уникальность афонского ландшафта.

Критская Православная Церковь собирается увеличить приток паломников из России

ИРАКЛИОН, 15 марта, Romfea — Критская Православная Церковь планирует оживить экономику острова за счет увеличения притока паломников из России

С этой целью делегация Критской Церкви приняла участие в крупнейшей Московской ярмарке по туризму «Интурмаркет — ITM — 2012».

Делегацию возглавлял секретарь Синодальной комиссии Критской Церкви по паломничеству архимандрит Тит (Тампакакис), который отметил, что аналитики прогнозируют увеличение количества русских паломников на Крит на 37% по сравнению с предыдущим годом.

«Мы продолжаем прилагать усилия к развитию паломничества на Крит, по благословению Его Святейшества, Вселенского Патриарха Варфоломея», — заявил архимандрит Тит.

Синодальная комиссия Критской Церкви по паломничеству уже функционирует много лет. Возглавляет комиссию митрополит Петры и Херсонисоса Нектарий. Цель комиссии — укрепление традиции православного паломничества.

Пост с любочествием

Постом человек показывает свое произволение. От любочествия он предпринимает подвиг, аскезу, и Бог ему помогает. Однако если человек насилиет себя и говорит: «Куда деваться? Вот снова пришла пятница — и надо поститься», то он себя мучает. А вот войдя в смысл поста и совершая пост от любви ко Христу, он будет радоваться. «В этот день, — будет думать такой человек, — Христос был распят. Ему не дали пить даже воды — Его напоили уксусом. И я сегодня целый день не буду пить воды». Поступая так, человек почивает в себе радость большую, чем тот, кто пьет самые лучшие прохладительные напитки.

И погляди, многие мирские люди не могут выдержать пост в Великий Пяток. А вот на тротуаре, напротив какого-нибудь министерства, они могут сидеть, объявиив голодовку протеста — от упрямства, настырности, — чтобы чего-то добиться. На это диавол им силы дает. То, что они делают, — это самоубийство. А другие, когда приходит Пасха, с радостью громко поют: «Христос Воскресе», думая при этом о том, как они сейчас хорошо покушают. Такие люди похожи на иудеев, которые хотели сделать Христа царем за то, что Он накормил их в пустыне¹.

А помните, что говорит Пророк? «Проклят творяй дело Господне с небрежением»². Одно дело, если у человека есть доброе расположение к посту, но он не может поститься, потому что, если не поест, у него будут дрожать ноги, он станет падать и тому подобное. То есть его силы, его здоровье не способствуют тому, чтобы он постился. Другое дело — если человек не постится, имея силы. Где тут найдешь доброе расположение? А вот расстройство, огорчение того человека, который хочет, но не может подвзяться, восполняет многий подвиг, и сам он имеет мзду большую, чем тот, кто имеет силы и подвзывается. Ведь тот, кто имеет силы и подвзывается, чувствует и некое удовлетворение. Сегодня приходила одна несчастная женщина лет пятидесяти пяти. Она плакала, потому что не может поститься. Муж с ней развелся. У нее был один ребенок,

который попал в аварию и погиб, и она осталась одна. Ее мать тоже умерла, и у нее нет ни крыши над головой, ни куска хлеба. То одна, то другая из ее знакомых берут эту женщину в свой дом, и она делает там какую-нибудь работу. «У меня на совести лежит тяжкий груз, отче, — сказала мне несчастная, — потому что я ничего не делаю. И хуже всего то, что я не могу поститься. Ем что мне дают. Иногда, в среду и пятницу, дают постное, однако часто дают скромное, и я бываю вынуждена есть скромное, потому что, если я не ем, теряю силы и не могу стоять на ногах». — «Ешь, — сказал я ей, — поскольку у тебя нет сил». Человек должен за собой следить. Если он видит, что его сил не хватает, то пусть съест побольше. «Определи себе меру», — говорит преподобный Нил Постник³.

— Геронда, а как в старину некоторые женщины в деревнях ничего не ели с чистого понедельника и до субботы Святого Федора Тирона?⁴ Как у них хватало сил на такой пост — с кучей дел, с домом, детьми, скотиной, огородами?

— В своем помысле эти женщины говорили: «Если бы мы постились по настояющему, то должны были бы ничего не есть до Великой Субботы». Ну ладно, думали, попошусь хоть до субботы первой недели — ведь эта суббота наступит скоро. Или, может быть, они думали: «Христос постился сорок дней»⁵. Так что же, я не могу попоститься всего одну неделю? А кроме того, эти женщины отличались простотой и поэтому могли выдержать такой пост. Если у человека есть простота, смирене, то он приемлет Благодать Божию, смиренно постится и божественно питается. Тогда он обладает божественной силой, и во время продолжительных постов у него есть большой «запас прочности». В Австралии один юноша лет двадцати семи дошел до того, что мог ничего не есть в течение двадцати восьми дней. Духовник прислал его ко мне, чтобы он мне об этом рассказал. Этот юноша был очень благоговейным и имел подвижнический дух. Он исповедовался, ходил в церковь, читал святоческие книги, а больше всего — Новый Завет. Однажды, читая в Евангелии о том, как Христос постился сорок дней, юноша умилился сердцем и подумал:

3 Иер. 48, 10.

4 См.: Творения преподобного отца нашего Нила Синайского. М., 2000. С. 130.

5 То есть воздерживались от пищи и воды пять дней.

«Если Господь, будучи Богом, а по человечеству — Безгрешным Человеком, постился сорок дней⁶, то что же надо делать мне — человеку очень грешному?» Поэтому он попросил у духовника благословение на пост, однако при этом даже не подумал высказать духовнику свой помысл о том, что в течение сорока дней он хотел совершенно ничего не есть и не пить. Итак, он начал пост с понедельника Первой седмицы Великого поста и до Крестопоклонной недели постился, не беря в рот даже воды. А работал он на фабрике и та у него была тяжелая — складировать ящики, ставя их один на другой. Когда наступил двадцать восьмой день поста, он почувствовал во время работы небольшое головокружение и поэтому ненадолго присел. Потом попил чаю и съел небольшой сухарик. Он подумал, что если упадет и его отвезут в больницу, то там поймут, что он выбился из сил от поста, и скажут: «Посмотри-ка, эти христиане умирают от поста».

— Геронда, — сказал он мне, — проповеди-шись столько дней, я испытываю к пище отвращение. Но я заставляю себя что-то есть, потому что иначе не могу работать». Однако этого юношу беспокоил помысл о том, что он не восполнил сорока дней начатого им поста, и он высказал этот помысл духовнику. Духовник с рассуждением ответил: «И тех дней, что ты постился, было достаточно, не мучь себя помыслами». Потом духовник прислал его ко мне, чтобы, если у него все же остался мучивший его помысл, я помог ему прогнать его. Желая убедиться в том, что побудительные причины молодого человека были чисты, я спросил его: «Ты что, дал клятву поститься сорок дней?» — «Нет», — ответил он. «Когда ты брал у духовника благословение на пост, то ты просто не подумал открыть ему свой помысл о том, что хочешь ничего не есть и не пить сорок дней, или же ты сознательно скрыл от него этот — якобы добрый — помысл, для того чтобы пропуститься сорок дней по собственной воле?» — спросил я снова. «Нет, отче», — снова ответил он. Тогда я сказал: «Я, конечно, и сам понимал твое расположение. Но я спросил тебя об этом для того, чтобы ты сам понял, что за те дни, которые ты постился, ты будешь иметь небесную мзду. Этих дней было достаточно. И не мучай себя помыслами о том, что ты не смог выдержать сорокадневный пост. Однако в следующий раз говори духовнику и те добрые помыслы, которые у тебя есть и то доброе, что ты

скрываешь у себя в сердце. А духовник будет решать, нужно ли тебе брать на себя подвиг или что-то подобное этому». Этот юноша имел многое смиренение благодаря тем смиренным помыслам, которые он в себе возделывал. И этот пост он поднял от многоного любочествия, ради Христа. И было естественно, что Христос укрепил его Своей Божественной Благодатью. А вот если поднять такой пост захотят кто-то [не имеющий такого смирения и] эгоистично говорящий: «А почему я не могу сделать то же самое, раз это сделал другой?» — то он пропо-стится всего один-два дня и после этого свалится. И его ум тоже омрачится, потому что его покинет Благодать Божия. Такому человеку станет жалко даже уси-лий, потраченных на тот пост, который он едва выдержал. Он даже может дойти до того, что скажет: «Ну и что дал мне этот пост?»

Посредством поста человек превращается в агнца, ягненка. Если он превращается в зверя, это значит одно из двух: либо то, что предпринятая аскеза превышает его силы, либо то, что он занимается ей от эгоизма и поэтому не получает божественной помощи. Даже диких животных, зверей пост иногда приручает, смиряет. Погляди, ведь когда животные голодны, они приближаются к человеку. Инстинктивно животные понимают, что от голода они умрут, а приблизившись к человеку, могут найти пищу и остататься в живых. Однажды мне довелось видеть волка, который от голода стал как ягненок. Зимой, когда выпало много снега, он спустился с гор и зашел к нам во двор. Мы с братом вышли покормить скотину, и я держал в руках светильник. Увидев волка, брат схватил ухват и начал его бить. И волк никак на это не реагировал.

Если человек не дойдет до того, чтобы делать то, что он делает от любви к Богу и от любви к сочеловеку — своему ближнему, то он растрачивает свои силы зря. Если он постится и имеет гордый помысл о том, что совершает что-то важное, то весь его пост идет насмарку. Потом такой человек становится похож на дырявый бак, в котором ничего не держится. Попробуй налей в дырявый бак воды — потихоньку вся она утечет.

Из книги: Блаженной памяти старец Паисий Святогорец. Слова. Т. 4. «Семейная Жизнь»

6 Там же.

1 См.: Мф. 27, 34, Мк. 15,36, Лк. 23, 36 и Ин. 19, 29.

2 См.: Ин. 6, 5–15.

Рядом с умирающим
Николай (Хаджиниколау),
Митрополит Месогейский и
Лавреотикийский.

«Смерть уже не имеет над Ним власти».

Рак – это крайне тяжелое заболевание, в прямом смысле слова разрушающее тело, раздирающее сердце больного, его близких и друзей и мучающее врачей, медсестер и все общество. Люди, работающие в онкологических центрах, каждый день видят, как жизнь борется со смертью каждую минуту, в каждой палате, самыми разными способами. Они видят человеческое естество в последней боли, в предсмертной агонии, в величайшей слабости, они видят человека в крайнем состоянии, состоянии пограничном: между жизнью и смертью.

Ужас смерти

Смерть как состояние страшна. Результат ее понятен, но ее природа, причина, образы и масштаб последствий непостижимы. Когда кто-то умирает в течение нашей жизни, мы говорим, что «потеряли его». Когда кто-то из наших близких покидает этот мир навсегда, мы используем в нашей бытовой речи слово «потеря». Смерть переживается как необратимый «конец», окончательное расставание. Ее цвет – черный. Ее выражение – боль, слезы, печаль и неразрешимые вопросы. Дорога смерти ведет либо в никуда, либо в неизвестность. И только религии говорят о продолжении. И только христианство говорит о воскресении. Только Церковь говорит о посмертной славе, блаженстве и мире, она провозглашает будущую жизнь. Вопрос заключается в том, как каждый из нас переживет это, и переживет ли вообще.

Во всем этом есть много трагического. Если смерть не ведет к истинной жизни, то чем сильнее любовь, тем сильнее и боль расставания. Одно дело, когда разлучаются люди, живущие в постоянных ссорах, неприязни и ненависти, и совсем другое дело, когда расстаются люди, любящие друг друга всем сердцем. Постоянное и неумолимое присутствие смерти в нашей жизни заставляет нас бояться любить и посвящать себя другому человеку.

Когда умирает молодой человек, нас подавляет, с одной стороны, не-привычность такой смерти, и, с другой стороны, разрушение всех тех красивых надежд и планов на будущее, которые мы связывали с этим человеком. Когда умирает старый человек, нас бесконечно огорчает угасание этой жизни, полной воспоминаний, опыта, общих мгновений и прошлого. Дляящихся многие годы медленная схватка со смертью мучает, внезапная скоропостижная

смерть – пугает. Единичная смерть концентрирует боль на себе, смерть многих людей потрясает общество. Каким бы ни был образ смерти, вкус ее самый горький из всех существующих.

Предстоящая окончательная разлука с любимым человеком, путь в неизвестность и угроза конца понастоящему угнетают обоих. Лицо любимого человека, его голос, физическая близость, прикосновение, живое общение, диалог сменяют воспоминания, воображение, которые вместо утешения лишь увеличивают боль расставания, мы ощущаем ее каждой клеточкой своего тела, всем существом.

Смерть вкусила каждый без исключения. Смерть непреклонна. Ее не могут отразить ни знания, ни высокие технологии, ни мирская власть, ни материальный достаток, ни даже чудо. Все это может иногда лишь ненадолго отдалить ее приход, но не в силах противостоять ее всемогуществу.

Трагическое одиночество

«Человек – животное социальное», как говорил Аристотель. Мы социальные существа. Мы нужны друг другу. Поэтому любовь и солидарность – это великие добродетели, ибо они укрепляют взаимность, со-причастность и братство. Церковь называет нас братьями, ибо мы родом из одного лона – из лона Церкви (в греческом языке слово «аделфос» – «брать» связано со словом «делфус» – «чрево, лоно»). То, что разрывает наше единство – это худшее из того, что может с нами случиться. Одиночество и недостаток соучастия близких – это мука, ад и трагедия. Это как бы еще одна медленная смерть. Это так же пронзительно, как смерть. Единственное отличие состоит в том, что одиночеству сопутствует человеческая надежда, а перед лицом смерти все надежды бессильны.

Одинокий человек чувствует себя так, словно егобросили с большой высоты, и ему не за что ухватиться. Будто он задыхается и не может схватить ни капли воздуха. Будто он сходит с ума в полной темноте и не может найти ни одной спички. Цвет одиночества – тоже черный.

Одиночество же умирающего – это одно из самых болезненных состояний. Особенно тогда, когда ему сопутствуют сильные физические боли и душевная мука. Все это разрушает человеческое естество.

Рак как болезнь и угроза

Рак – это слово, одно упоминание которого уже портит нам настроение. Мы стараемся не называть это слово в разговоре, избегаем даже словесного выражения этой болезни. Таким образом, мы выделяем рак из ряда других болезней. И это вполне оправданно, так как рак имеет ряд уникальных

отличительных признаков.

Во-первых, с раком связана смертельная опасность: по статистике все большее число людей умирает от рака, поэтому надежда иссякает и оптимизм угасает. Это очень сильно действует на человека, который узнает о своей болезни, он сам начинает считать себя умирающим, и так же думают его близкие. Возможно, поэтому, рак – это одна из немногих болезней, которую обычно скрывают от пациента, это касается всех видов рака, даже тех, которые имеют хороший прогноз.

Лечение зачастую очень болезненно, оно длится многие годы. Чтобы все это перенести, нужно иметь терпение, стойкость, мужество и смелость, которые есть не у всех, лечение сопровождается муками, слабостью, телесными и душевными терзаниями. Многие другие болезни протекают иначе.

К тому же, обычно (хотя в этом правиле есть и исключения) химиотерапия и операции не излечивают людей полностью, а лишь откладывают смерть на некоторое время. Все это делает пациента мнимым и пессимистичным.

Кроме того, рак – это болезнь, развитие и рецидивы которой, в целом, не зависят от познаний в области медицины или соблюдения определенных превентивных мер, но конечный результат ее в большинстве случаев невозможно предвидеть, это зависит от самого организма. Предупреждение рака проблематично, а прогнозы зачастую не сбываются.

Сама болезнь и ее лечение вызывают множество неприятных побочных эффектов (выпадение волос, головокружение, рвота, истощение, изнеможение и др.). Предложенное лечение зачастую заставляет больного думать, что ради жизни необходимо сначала умереть. Эта болезнь не ослабляет больного постепенно, а изменяет его так, что даже близкие друзья не могут его узнать.

Раковых больных можно узнать по глазам. Это взгляд, просящий о возможности жить, жаждущий с невероятной алчностью хоть малейшей надежды, за которую можноцепиться, чего-то, на что можно опереться.

И, наконец, эта болезнь дает достаточно времени для неотступных и мучительных вопросов: «Почему?», «Может быть?», «Почему Бог это допускает?» и «Где же Бог?». В то же время это соединяется с сильным желанием молиться, если есть Бог, слышащий больного, или с ропотом, что иногда приводит к столкновению с совестью, признает это больной или нет.

Смерть от рака

Подобно тому, как раку как болезни

свойственные определенные отличительные черты, так же и смерть от рака имеет свои отличительные черты.

Главная ее черта – длительность. Ты переживаешь ее как процесс. Она не приходит внезапно. Ты переживаешь каждый долгий момент этой смерти, и каждый последующий момент хуже предыдущего.

Вкупе с физической истощенностью это вызывает мысли, делающие положение еще более тяжелым. Ты можешь думать о конце и часто видишь в себе лишь темноту, ничто, ноль, ты разбит. Кажется, что диалог с приближающейся смертью приобретает элементы все продолжающегося мученичества.

Смерть от рака человек встречает с невероятной болью и страданиями, часто изуродованный, пережив все вышеописанные мучения. Постепенно сопротивляемость организма и душевные силы иссякают. Болезнь и испытания расшатывают его нервы, больной психически раздавлен.

Окружающим больного людям невыносимо видеть близкого в таком состоянии, невыносимо представить себе конец. Вследствие чего люди избегают встреч с больным, отталкивают его или приходят и лгут ему, больной обычно понимает, что это ложь, но часто делает вид, что верит ей.

Иными словами, на самом трудном этапе больной очень тяжело, он очень ослаблен, он сам отдаляется от людей, а окружающие не знают, как правильно себя вести, что сказать или сделать, и потому часто удаляются от больного в прямом или переносном смысле. Больной чувствует себя изолированным от общества.

Как превозмочь предсмертное одиночество?

В таком состоянии больной чувствует, что он оказался в безвыходном положении и отчаянно ищет помощи. Но как ему справиться с трагедией однокого ожидания конца?

Логика подсказывает, что одним из способов справиться с этим – находить силы в самом себе, в сильном собственном «я». Другой способ – черпать силы у близких, друзей, родственников, врачей, сестер и других людей, готовых подбодрить его и дать ему смелость и силы.

Но как может больной найти в себе какие-то силы, если он раздавлен? Найти силы в той жизни, из которой он уходит? В своем будущем, которое покрыто мраком? В своих близких, которых он покидает, расстается с ними и видит, что и они тоже сдаются? В повторяющейся лжи о том, что он поправится?

И как близкие и друзья должны его поддерживать? Говорить, что все образуется? Но действительность явно

показывает, что они неправы. Говорить, что они любят его? Но это еще хуже, потому что их любовь прерывается. Говорить: «Ничего не поделешь, это наша судьба»? Но это либо взбесит больного, либо раздадит его. Шутить, менять тему разговора, отвлекать внимание, давать ложную надежду и притворяться, что мы чувствуем себя хорошо и удобно? Но это дает лишь временное облегчение.

Все это относится и к врачам и медсестрам. Что они должны говорить больному?

Говорить, что они попробуют новое лечение? Но они исчерпали свои возможности. Говорить, что состояние больного вызвано побочными эффектами лечения, а не прогрессирующей болезнью? Но этому обычно не верят. Говорить, что они проиграли битву и остается только смириться с судьбой? Именно в этот момент больной и сдается.

То, что мы можем сделать – обращаться со страдающим человеком с искренней любовью и говорить ему правду. Не окружать его любовью и заботой без правды. И не говорить правды без любви. Только любовь и правда дают душевный покой и доверие. Проще говоря, нужна искренность, правдивость и духовное рассуждение.

В любви нет элементов благотворительности, любовь – это поддержка, идущая из глубины сердца. Большой нуждается в свете, в душевном отдохновении, в покое и любви, но не в сентиментальной чувствительности (слезы, сладкие слова, чрезмерная эмоциональность и т.д.), а в любви, как искренней заинтересованности в больном, поддержке, понимании, сердечном соучастии в тяжелом испытании и в надежде. В любви должна быть сила и твердость. Только так она может служить опорой.

То, что нам тяжело сказать правду, показывает нашу слабость, которую чувствует больной. Если бы мы могли вынести эти страшные обстоятельства, если бы у нас были душевые и духовные богатства, чтобы в себе пережить это как свою собственную борьбу, тогда мы могли бы сказать правду с духовным рассуждением. Только искренность вызывает доверие, ложь же – никогда.

Нашей задачей является не точно описать медицинскую проблему, а душевно поддержать больного как брата и человека. Неприкрыта ложь будет только во вред. Но суро-вая, голая правда не менее опасна. Хорошо, когда наши ответы описывают то, что действительно позитивно и может вселить надежду. Скажите, что положение тяжелое, но мы надеемся и будем бороться все вместе.

Говоря с больным с сердечной добротой, спокойно и терпеливо, будучи рядом с больным, мы вселяем

доверие и уменьшаем чувство одиночества. Так же действует искренность. Это лучшее, что мы можем сделать для своего ближнего, стоящего лицом к лицу со смертью.

Таинство, превосходящее нас

Другой способ помочь и получить помощь – это понять, что мы стоим перед таинством, которое выше наших знаний и психической устойчивости, оно выше нас и неизбежно случится в жизни каждого человека.

Мы стоим перед таинством боли

Зачем человеку приходится терпеть столько боли? Почему никто не может облегчить его положение? Кто заберет эту душевную боль? Как эта боль соотносится с тем, что говорят о Божьей любви? Почему боль выбирает себе клиентов? Почему мы не можем ее предвидеть и предотвратить?

Мы стоим перед таинством приближающейся смерти

Что происходит после того, как человек умирает? Почему наше будущее неопределенно, если оно вообще существует? Наконец, что такое вообще смерть? Как она связана с земной жизнью? Если мы идем ни в каком направлении, в никуда, то какой смысл имеет даже самая лучшая и самая счастливая жизнь? Если наш уход окончателен, то какая нам польза от нашей любви? Если жизнь и любовь – величайшие дары, то смерть – величайшая потеря. Вся трагедия в том, что первое – лишь гипотеза, а второе – неопровергнутый факт. Если посмертная наша участь вечна и выражает прочную и совершенную связь с Богом или сознательное окончательное удаление от Него, то почему это нам неизвестно и непосредственно недоступно? И если правда смерти доступна, то почему дверь, ведущая к этому пути, надежно спрятана?

Почему мы не знаем, когда настанет час нашей смерти, почему выбор смерти непреклонен и почему ее присутствие в жизни каждого человека – самая несомненная вещь, которая с ним обязательно случится.

Мы стоим перед таинством жизни и мира

В каком мире мы живем? Если мы ничто, случайно заброшенное в ничье житейское море, какое значение имеет наше настоящее, знания, технологии, общество и история? Почему жизнь сама по себе считается благом? И как это доказать? С помощью науки? Или с помощью разума? С помощью каких-то умений? Сможет ли это доказать какой-то харизматичный человек?

Мы стоим перед таинством каждого человека и его истории

Как это возможно, что тот человек, который говорил с нами и выра-

жал всю полноту своего внутреннего мира, являл нам уникальность своей личности, тот, кто писал свою историю, полную жизни и силы, разбитый, лежит теперь неподвижно в постели и скоро умолкнет навсегда? Возможно ли представить, что скоро его талантам, его борьбе, его духовным достижениям и отпечатку его любви и его личности в нашем сердце придет конец? Неужели их постигнет та же участь, что и его гибущие материальные труды? Неужели все это угасает, как и его тело? И если нет, то что же останется в конце концов от нашего человека? И как мы сможем общаться с той его частью, которая будет жить и не исчезнет?

Мы несомненно стоим перед таинством. У нас нет точных ответов, нам, по крайней мере, непросто отвечать на эти вопросы. Ответов либо вовсе нет, либо они нам неизвестны. Это выше нашего понимания. Нет такого мудреца, который знал бы ответы, нет такого ученого человека, который понимал бы смерть, никто не даст нам ответы на наши вопросы. Остается только найти другое решение. Нам нужно искать утешения и просвещения в другом месте. Мы просто ограничиваемся твердым знанием того, что мы переживем нечто такое, что превосходит нас.

Таинство не просит нас говорить, но ждет от нас смиренного и разумного молчания.

Рядом с уходящим человеком, чье существование не заканчивается

Человек, угасающий на смертном ложе, не может вдруг сам обнаружить в себе внутреннюю силу, на которую он мог бы опереться. Нет такой человеческой силы, которой бы не было во время активной жизни и вдруг она могла бы появиться, когда человек умирает. В аскетической литературе мы читаем, что даже у великих подвижников, проживших всю свою жизнь в непрестанной молитве, в последние минуты их жизни уже не было сил даже для молитвы. Они лишь поддерживали в себе огонь веры. И это в то время, когда люди могли умереть задолго до того, как они пришли бы в состояние, в которое обычно приводят раковых больных современные технологии. К сожалению, все устроено так, что за выигранное время приходится платить мучениями и страданиями.

Несомненно, муки одиночества больного может облегчить наше присутствие, наша любовь. Понимание боли другого человека, переживание ее как своей собственной, проживание его страхов и беспокойства, беды и возмущения сводит к минимуму обычные глупости вроде «все будет хорошо», «с тобой все в порядке», «через несколько дней мы сделаем то или другое», «потерпи» и т.д. Сопереживание и сочувствие наилучшим образом выражает нашу любовь, наше почитание другого человека, гораздо лучше, чем

долг или психологические трюки, которые по сути являются обманом.

Но одной любви, какой бы чистой и сильной она ни была, недостаточно, чтобы облегчить боль умирающего. Важно не то, насколько достойно мы стоим у постели умирающего. Гораздо более важно быть рядом с тем человеком, чье существование не заканчивается.

Таинство заключается не в том, чтобы научить ему нашего уходящего близкого, но, с одной стороны, в том, чтобы мы смиренно и со святым почитием смогли молчать, а, с другой стороны, в том, чтобы мы исполнились веры, чтобы своей верой мы смогли дать надежду умирающему. Вера – это Божий дар. Веру дает Бог. Надежду должны дать мы. Итак, если в нас есть твердая вера, то мы должны дать надежду умирающему.

Православную Церковь называют Церковью Воскресения, ибо в центре ее богословия и ее жизни – воскресение Христово, победа над смертью и сокрушение ее. Тропарь Пасхи «Христос воскресе из мертвых», который мы многажды поем ночью Воскресения Христова в храме, говорит о жизни тех, кто «вотгребах», подчеркивая, что смерть – это не конец, а переход в другую жизнь, в состояние обожения.

Чувство, что смертью все не заканчивается, непоколебимая вера в продолжающуюся иную жизнь и уверенность в том, что мы встретимся с Богом, могут превратить смерть из ужасного события в желаемое и ожидаемое, а опыт человеческого одиночества – во внутреннюю уверенность в том, что Бог с нами. Если у близких больного есть вера, они передают ее больному. Если вера есть у больного, он передает ее окружающим. Тот, кто обладает верой, создает вокруг себя теплоту сопричастности и к смерти прививает надежду на вечную жизнь.

Итак, находясь рядом с умирающим человеком, мы просто должны быть для него, мудро молчать, говорить мало и смиренно, больше же – тайно молиться, мы должны быть не рядом с умирающим, а вместе с ним.

Ответ на ранее заданный вопрос о том, может ли кто-либо умереть один: мы не должны позволить никому умереть в одиночестве, более того, мы не должны никому позволить даже почувствовать себя одиноким.

Из трудов митрополита Николая (Хаджиниколау) «Рядом с умирающим», «Там, где не видно Бога».

Митрополит Николай (Хаджиниколау) – председатель комитета по биоэтике при Священном Синоде Элладской Православной Церкви. Основал в Афинах и возглавляет Национальный Греческий Центр Биоэтики и Дентологии. Получил в США образование в области астрофизики, медицины и богословия, работал в НАСА. До архиерейской хиротонии подвизался в монастыре Симонопетра на Афоне.

Nunn Theodekti vestlemas külalistega Eestist Püha Eelkäija Kloostris 2009. aasta suvel.

IMET LÄBI ELADES

**Nunn Theodekti
Kissavo mäe Püha Eelkäija Kloostri eestseisja**

30. novembril 2007. aastal saabus Püha Eelkäija Kloostri Anatolis, Kesk-Kreekas, mis kuulub Dimitriadose Pühasse Metopooliasse, kiri Tallinna ja Kogu Eesti metropolit Stefanuselt. Isalikku muret ja tungivat palvet väljendav kiri. Ülipühitsetud metropoliit kirjutab:

Meie palav soov on, kui Jumal tahab, et Eestis tegutseks klooster... Kloostri loomine on kõigi Eesti õigeusklike vajadus ja üldine nõue, peale viit aastakümmet okupatsiooni ja tagakiusamist... Teie Kloostril on rahvusvahelist kogemust ja vaimulikku kiurgust... me loodame ja palvetame, et vastate meie palvele positiivselt...

10. detsembril 2007. aastal saatis Püha Eelkäija Kloostri eestseisja vastuse ülipühitsetud metropoliidile ja tema kaudu Eesti õigeusklikele...

Teie Kõrgestipühitsetus!

Kõigepealt soovime Teid tänada, et osutsite meile seda au, pöördudes meie poole sedavörd suure eesmärgi saavutamiseks: luua ja panna toimima klooster Teie Piiskopkonnas. Elame nüüd juba aastaid jööküllast tegevat kloostrielu, mille oleme saanud pärandiks oma vagadelt isadelt ja mida meile õpetas meie uinunud vaimulik isa Dositheos (24. I 2006).

Me jagame Teie püha igatsust rajada Eestisse klooster. Maale, millele jagate oma Ülemhingekarjaslikku hoolet ja töelist armastust, mis on saanud meile selgeks tänu suhetele Teiega isiklikult kui ka mitmete Teie Kiriku liikmetega.

Lugesime Teie kirja tähelepanuga ja pärast rohkeid palveid, aega ja mõtlemist, samuti nõupidamist Kloostri vanemate-koguga, vastame jaatavalalt andmaks oma tagasihoidliku panuse Teie plaanide elluviimisel luua Eestisse klooster.

Suure maja valmimine Reomäel 2012.

Suure maja valmimine Reomäel 2011.

Öed Theofil ja Theodekti ning metropoliit Stefanus Öörkul 2008. aasta 1. märtsil.

... Ning tänava Ülestõusmispühal, 2012. aasta aprillis, pärast peaegu viit aastat täis üllatusi, askeesi, pingutusi, kogemusi, teadmatus, palveid, aine-

list ja vaimset abi nii tuttavatelt kui ka tundmatutelt inimestelt, leiame endid rõõmsa tegelikkuse ees: Eesti Õigeusu Klooster toimib. See on Püha Eelkäija

Püha Andreas Esikutsutu kirik Reo külas Saaremaal.

Skiita, mis asub Reo külas Saaremaal; tal on oma peakirik – Püha Andreas Esikutsutu kirik –, tal on hoone, kus on kaheksa kelliat, kabel, töökjad, ruumid igapäevasteks tegevusteks, aed, mets, ja üle kõige piiskoppide, vaimulike ja kogu õnnistatud Eesti õigeusklike rahva õnnistus ja armastus.

Meie kloostril – meie skiital – on ees palju jõupingutusi, nii isiklikke kui ka ühiseid. Tema unistuseks on olla vaimse kohalolu paigaks, vastutustundega, ustavusega monastilisele traditsioonile, mille keskmeks on triptühhon – neitsilikkus/karskus, vaesus ja kuulekus – ning mille eesmärgiks on armastuse osadus, mis Jumaliku armu läbi viib jumalikustumiseni, Pääsemisele. Nende viie aasta jooksul oleme elanud läbi imet, mida iga õigeusklik eestlane oma südames otsib – sest see, mida me oleme läbi elanud ja kogenud, saab olla ainult ime.

Olgu need vähesed sõnad, mida soovime teiega jagada, kontaktiks ning meie tutvuse ja kohaloleku märgiks.

Öörku skiiita 2009. aasta septembris.

Fotod: kloostri arhiiv; <http://www.ipernity.com/home/saaremaa-skiiita>; Inga Heamägi

Eesti Õigeusu Noorte Liidu kodulehekülg: www.eonl.ee/index.php

Metropoolia

Peatoimetaja: Madis Kolk (madis.kolk@eoc.ee); välstoimetaja: preester Sakarias Leppik; lastehe toimetaja: Edith-Helen Ulm; tõlked vene keelde: preester Stefan Fraiman; tõlked prantsuse keelest: Tiina Niitvägi-Hellamaa; tõlked kreeka keelest: Maria Blauhut; keeletoimetaja: Epp Väli; kujundaja: Inga Heamägi; EAOK Kirjastus, Wismari 32, Tallinn 10136; interneti lehekülg: www.orthodoxa.org (rahvusvaheline); www.eoc.ee (eesti)